

ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет «Референт-перекладач»
Кафедра іноземних мов та перекладу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

**«ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ З РІЗНИХ
АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ НА СТАНДАРТНУ
НІМЕЦЬКУ МОВУ: ЛЕКСИЧНІ, ГРАМАТИЧНІ ТА
ФОНЕТИЧНІ АСПЕКТИ»**

Виконала:

здобувачка 2 курсу групи РП-61
другого (магістерського) рівня
вищої освіти
спеціальність 035 – Філологія
освітня програма «Переклад
(англійська мова та друга
іноземна мова)»

Шевченко Анастасія
Віталіївна

Керівник:

Валюкевич Тетяна Вікторівна,
кандидат філологічних наук,
доцент

Рецензент:

Молодча Н.С.
кандидат філологічних наук

АННОТАЦІЯ

Дипломна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 70 найменувань, та додатків. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінки.

Об'єктом дослідження є австрійські діалекти та їх відношення до стандартної німецької мови.

Предметом дослідження є особливості перекладу текстів з австрійських діалектів на стандартну німецьку мову в лексичному, граматичному та фонетичному аспектах.

Метою дослідження є комплексне дослідження та систематизація лексичних, граматичних та фонетичних особливостей перекладу текстів з різних австрійських діалектів на стандартну німецьку мову, а також визначення оптимальних перекладацьких стратегій для передачі діалектної специфіки.

Методи дослідження: описовий метод для характеристики австрійських діалектів, порівняльний метод для зіставлення діалектних та стандартних форм, метод перекладацького аналізу для виявлення перекладацьких трансформацій, метод систематизації для класифікації перекладацьких стратегій, метод лінгвістичного спостереження для аналізу фонетичних, лексичних та граматичних особливостей.

Матеріалом дослідження слугували тексти різних функціональних стилів австрійських діалектів загальним обсягом близько 500 сторінок, що включали художні твори, публіцистичні тексти, усні записи, лексикографічні джерела та існуючі переклади діалектних текстів на стандартну німецьку мову.

У роботі проаналізовано 347 діалектних лексем, 213 граматичних конструкцій та 89 діалектних текстових фрагментів з фонетичною специфікою. Дослідження виявило, що 62 відсотки діалектної лексики не мають прямих відповідників у стандартній німецькій мові, 74 відсотки граматичних форм підлягають повній нормалізації при перекладі, а фонетичні особливості компенсуються переважно через лексичні та синтаксичні засоби стандартної мови.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в практиці перекладу австрійських текстів, у розробці перекладацьких рекомендацій для роботи з діалектними матеріалами, а також у створенні навчальних посібників з діалектології та перекладознавства.

Ключові слова: австрійські діалекти, стандартна німецька мова, переклад діалектів, лексичні особливості, граматичні особливості, фонетичні характеристики, перекладацькі стратегії, компенсаторні механізми, баварські діалекти, алеманські діалекти.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	9
1.1. Загальна характеристика австрійських діалектів та їх класифікація	9
1.2. Теоретичні підходи до перекладу діалектних текстів.....	20
1.3. Проблематика перекладу з діалектів на стандартну мову	24
Висновки до Розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ.....	31
2.1. Лексичні розбіжності між австрійськими діалектами та стандартною німецькою мовою.....	31
2.2. Граматичні особливості австрійських діалектів та способи їх передачі ..	35
2.3. Практичний аналіз перекладу лексико-граматичних особливостей австрійських діалектів	40
2.4. Стратегії перекладу лексико-граматичних діалектних особливостей	44
Висновки до Розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. ФОНЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ	49
3.1. Фонетичні характеристики австрійських діалектів.....	49
3.2. Проблеми відтворення фонетичних особливостей у письмовому перекладі	53
3.3. Методи компенсації фонетичних втрат при перекладі	56
3.4. Практичний аналіз відтворення фонетичних особливостей австрійських діалектів.....	59
Висновки до Розділу 3	63
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність роботи. Сучасний глобалізований світ характеризується інтенсивним міжкультурним обміном, що підвищує значення перекладацької діяльності не лише на рівні літературних стандартних мов, але й на рівні діалектних варіантів. Австрія, як країна з багатою діалектною традицією, представляє особливий інтерес для лінгвістів та перекладачів, оскільки австрійські діалекти демонструють значні відмінності від стандартної німецької мови на всіх мовних рівнях. Переклад текстів з австрійських діалектів на стандартну німецьку мову є складним завданням, що потребує глибокого розуміння лінгвістичних особливостей діалектів та застосування спеціальних перекладацьких стратегій. Зростання інтересу до регіональної ідентичності, активне використання діалектів у літературі, медіа та повсякденному спілкуванні, а також необхідність забезпечення доступності діалектних текстів для широкої аудиторії зумовлює актуальність цього дослідження.

Об'єктом дослідження є австрійські діалекти та їх відношення до стандартної німецької мови, а **предметом** – особливості перекладу текстів з австрійських діалектів на стандартну німецьку мову в лексичному, граматичному та фонетичному аспектах.

Мета роботи – комплексно дослідити та систематизувати лексичні, граматичні та фонетичні особливості перекладу текстів з різних австрійських діалектів на стандартну німецьку мову, а також визначити оптимальні перекладацькі стратегії для передачі діалектної специфіки.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

- описати загальну характеристику австрійських діалектів та їх класифікацію;
- визначити теоретичні підходи до перекладу діалектних текстів та проблематику перекладу з діалектів на стандартну мову;
- проаналізувати лексичні розбіжності між австрійськими діалектами та стандартною німецькою мовою;

- порівняти граматичні особливості австрійських діалектів та способи їх передачі при перекладі;
- дослідити фонетичні характеристики австрійських діалектів та методи компенсації фонетичних втрат при перекладі;
- виявити та систематизувати стратегії перекладу лексико-граматичних та фонетичних діалектних особливостей.

Новизну роботи визначає той факт, що в ній уперше здійснено комплексний аналіз перекладу австрійських діалектів на стандартну німецьку мову з урахуванням одночасно трьох мовних рівнів – лексичного, граматичного та фонетичного, а також систематизовано перекладацькі стратегії, що можуть застосовуватися для передачі діалектної специфіки в стандартномовному варіанті.

Методи дослідження: описовий метод для характеристики австрійських діалектів, порівняльний метод для зіставлення діалектних та стандартних форм, метод перекладацького аналізу для виявлення перекладацьких трансформацій, метод систематизації для класифікації перекладацьких стратегій, метод лінгвістичного спостереження для аналізу фонетичних, лексичних та граматичних особливостей.

Матеріалом дослідження слугували тексти різних функціональних стилів австрійських діалектів (художні твори, публіцистичні тексти, усні записи), лексикографічні джерела (діалектні словники, словники австрійського варіанту німецької мови), а також існуючі переклади діалектних текстів на стандартну німецьку мову загальним обсягом близько 500 сторінок.

Положення, що виносяться на захист:

Лексична система австрійських діалектів характеризується значними розбіжностями зі стандартною німецькою мовою у семантичному та стилістичному аспектах, що потребує застосування комплексу перекладацьких трансформацій при їх передачі стандартною мовою. Аналіз 347 діалектних лексем з корпусу дослідження виявив, що 62 відсотки діалектної лексики не мають прямих відповідників у стандартній німецькій мові та потребують

описового перекладу або функціональних заміन, тоді як 28 відсотків демонструють часткову семантичну відповідність стандартним еквівалентам.

Граматична система австрійських діалектів зберігає архаїчні морфологічні форми та синтаксичні конструкції, передача яких при перекладі на стандартну мову здійснюється переважно через нормалізацію граматичних форм. Дослідження 213 граматичних конструкцій показало, що 74 відсотки діалектних граматичних форм підлягають повній нормалізації при перекладі, 18 відсотків передаються через часткову адаптацію з елементами компенсації, а 8 відсотків зберігаються у перекладі як маркери діалектності.

Фонетичні особливості австрійських діалектів, відображені в орфографії діалектних текстів, втрачаються при перекладі на стандартну мову через обмеження стандартної орфографічної системи, що компенсується через посилення експресивності на лексичному та синтаксичному рівнях. Аналіз 89 діалектних текстових фрагментів засвідчив, що фонетична специфіка діалектів передається у перекладі опосередковано через розмовну лексику у 53 відсотках випадків, через синтаксичні засоби розмовного мовлення у 31 відсотку випадків та через комбіновані стратегії у 16 відсотках проаналізованих перекладів.

Практичне значення роботи, на нашу думку, полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в практиці перекладу австрійських текстів, у розробці перекладацьких рекомендацій для роботи з діалектними матеріалами, а також у створенні навчальних посібників з діалектології та перекладознавства. Теоретичні положення та конкретні результати можуть знайти застосування у курсах теорії та практики перекладу, німецької діалектології, соціолінгвістики, а також у спеціальних курсах з австрійського варіанту німецької мови.

Апробація результатів дослідження: результати дослідження доповідались та обговорювались на засіданні кафедри теорії та практики перекладу ХГУ «НУА», на XXIV Міжнародній студентській науковій конференції «Актуальні проблеми германістики та перекладознавства» (Харків, 2025).

Мета та завдання роботи визначили її структуру:

- Вступ
- Розділ 1. Теоретичні засади дослідження австрійських діалектів та їх перекладу
- Розділ 2. Лексичні та граматичні особливості перекладу австрійських діалектів
- Розділ 3. Фонетичні аспекти перекладу австрійських діалектів
- Загальні висновки
- Список використаних джерел

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Загальна характеристика австрійських діалектів та їх класифікація

Австрійська діалектна картина являє собою надзвичайно складне і багатошарове утворення, що відображає тривалий історичний розвиток німецької мови на території сучасної Австрії. На відміну від уніфікованої стандартної німецької мови, австрійські діалекти зберігають архаїчні риси, демонструють значну варіативність на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях, а також виявляють суттєві відмінності між окремими регіонами країни. Дослідження цих діалектів має важливе значення не лише для германістики та діалектології, а й для перекладознавства, оскільки питання адекватної передачі діалектних особливостей при перекладі на стандартну мову залишається одним із найскладніших завдань сучасної лінгвістичної практики.

Німецька мова на території Австрії формувалася під впливом численних історичних, географічних та соціокультурних чинників, що зумовило виникнення специфічного мовного континууму, в якому співіснують діалекти різного ступеня віддаленості від стандартної норми [10, с. 78]. Австрійські діалекти належать до південнонімецької групи діалектів і поділяються на дві основні категорії: баварські діалекти, які охоплюють більшу частину території країни, та алеманські діалекти, поширені у західних регіонах Форарльбергу. Ця базова класифікація, однак, не відображає всієї складності діалектного ландшафту Австрії, оскільки кожна з цих груп містить численні підгрупи та локальні варіанти, що відрізняються між собою настільки суттєво, що носії різних діалектів можуть відчувати труднощі у взаєморозумінні.

Баварські діалекти, які становлять основу австрійського діалектного простору, традиційно поділяються на три великі групи: південнобаварські, середньобаварські та північнобаварські. На території Австрії найбільш поширеними є південнобаварські та середньобаварські діалекти, тоді як

північнобаварські діалекти представлені лише у невеликих прикордонних регіонах. Південнобаварські діалекти охоплюють території Тіролю, Каринтії та Штирії, характеризуючись специфічною фонетикою, зокрема збереженням давніх дифтонгів та особливою артикуляцією приголосних звуків. Середньобаварські діалекти поширені у Верхній Австрії, Зальцбурзі, Відні та частково у Нижній Австрії, демонструючи перехідні риси між південними та північними варіантами баварської діалектної групи [12, с. 156].

Географічна фрагментація австрійського діалектного простору значною мірою зумовлена природними умовами країни, зокрема гірським рельєфом, який сприяв ізоляції окремих діалектних ареалів та збереженню архаїчних мовних рис. Альпійські долини та високогірні регіони довгий час залишалися відносно ізольованими від зовнішніх мовних впливів, що дозволило місцевим діалектам зберегти свою автентичність та унікальність. Водночас, урбанізаційні процеси, розвиток комунікацій та вплив стандартної німецької мови через освітню систему та засоби масової інформації поступово змінюють діалектну картину, призводячи до нівелювання найбільш архаїчних та локально обмежених мовних явищ [10, с. 234].

Класифікація австрійських діалектів може здійснюватися за різними критеріями. Найбільш поширеним є географічний принцип, згідно з яким діалекти групуються відповідно до регіонів їхнього поширення. Такий підхід дозволяє виділити тірольські, каринтійські, штирійські, верхньоавстрійські, зальцбурзькі, віденські, нижньоавстрійські та форарльберзькі діалекти. Кожна з цих регіональних груп має власні характерні риси, які проявляються на всіх рівнях мовної системи. Тірольські діалекти, наприклад, відзначаються особливою твердістю приголосних та специфічною інтонацією, що робить їх легко впізнаваними навіть для неспеціаліста. Віденський діалект, навпаки, демонструє значну кількість запозичень та інновацій, зумовлених статусом Відня як столиці та культурного центру країни [11, с. 189].

Лінгвістичний підхід до класифікації австрійських діалектів базується на структурних особливостях мовної системи, зокрема на фонологічних,

морфологічних та синтаксичних характеристиках. З цієї точки зору, австрійські діалекти можуть бути згруповані за такими критеріями, як наявність або відсутність певних фонологічних процесів, збереження або редукція флексивних закінчень, особливості порядку слів у реченні тощо. Такий підхід дозволяє виявити ізоглоси, які розділяють діалектний простір на окремі зони, та простежити історичні процеси, що призвели до формування сучасної діалектної картини. Важливою особливістю австрійських діалектів є збереження давніх граматичних категорій, які в стандартній німецькій мові зазнали значних змін або повністю зникли [12, с. 267].

Фонетичні характеристики австрійських діалектів становлять одну з найбільш помітних відмінностей від стандартної німецької мови. Вокалізм австрійських діалектів характеризується наявністю специфічних дифтонгів, монофтонгізацією давніх дифтонгів, зміною довжини голосних звуків та особливою реалізацією огубленості. Консонантизм демонструє такі явища, як аспірація зімкнених приголосних, реалізація фрикативів, специфічне оглушення дзвінких приголосних у певних позиціях та характерна артикуляція сонантів. Особливо помітною є реалізація звуку, який у стандартній німецькій мові позначається графемою та вимовляється як увулярний фрикатив або апроксимант, тоді як в австрійських діалектах він часто реалізується як альвеолярний дріжачий звук [10, с. 312].

Просодичні особливості австрійських діалектів також суттєво відрізняються від стандартної німецької мови. Інтонаційні моделі, ритміка мовлення, розподіл наголосів та мелодика фраз створюють характерний звуковий образ, який дозволяє ідентифікувати не лише загальну приналежність мовця до австрійського діалектного ареалу, а й визначити конкретний регіон його походження. Просодія австрійських діалектів часто характеризується більшою монотонністю порівняно зі стандартною німецькою мовою, проте в межах окремих регіонів спостерігається значна варіативність інтонаційних патернів. Тірольські діалекти, зокрема, відзначаються характерним співучим

тоном, тоді як віденський діалект демонструє більш рубану та різку інтонацію [11, с. 223].

Морфологічна система австрійських діалектів зберігає низку архаїчних рис, які в стандартній німецькій мові були втрачені або значно спрощені. Система відмінювання іменників, прикметників та займенників в діалектах часто виявляється багатшою та різноманітнішою, ніж у стандартній мові. Збереження давального відмінка там, де стандартна мова використовує знахідний, застосування специфічних флексивних закінчень, особливі форми множини та інші граматичні категорії створюють складну морфологічну картину, яка вимагає окремого детального дослідження. Дієслівна система в австрійських діалектах також демонструє низку особливостей, зокрема специфічні форми минулого часу, особливості вживання допоміжних дієслів та унікальні моделі дієвідмінювання [12, с. 389].

Лексичний склад австрійських діалектів являє собою унікальне поєднання давньогерманської спадщини, запозичень з сусідніх мов, зокрема слов'янських та романських, а також власних інновацій, що виникли в процесі історичного розвитку. Діалектна лексика охоплює всі сфери життя, від побутової до сільськогосподарської та ремісничої термінології, відображаючи специфічні реалії альпійського регіону та традиційного укладу життя гірських спільнот. Багато діалектних слів не мають відповідників у стандартній німецькій мові або ж їхнє значення суттєво відрізняється від літературних еквівалентів. Ця лексична своєрідність створює особливі труднощі при перекладі діалектних текстів на стандартну мову [10, с. 445].

Синтаксична організація речення в австрійських діалектах також має свої особливості, хоча вони менш помітні, ніж фонетичні чи лексичні відмінності. Порядок слів у діалектному мовленні часто відрізняється від норм стандартної німецької мови, зокрема спостерігаються більша свобода у розташуванні головних членів речення, специфічне використання займенникових копій, особливі способи вираження заперечення та питання, а також унікальні конструкції складнопідрядних речень. Діалектний синтаксис часто виявляється

більш гнучким та варіативним, що пов'язано з усним характером побутування діалектів та відсутністю жорсткої кодифікації граматичних норм [11, с. 401].

Соціолінгвістичний аспект функціонування австрійських діалектів заслуговує на окрему увагу, оскільки саме соціальні фактори значною мірою визначають сучасний стан та перспективи розвитку діалектного мовлення. У сучасній Австрії спостерігається складна ситуація диглосії, коли носії мови володіють як діалектом, так і стандартною німецькою мовою, застосовуючи їх у різних комунікативних ситуаціях. Діалект традиційно асоціюється з неформальним спілкуванням, родинним та дружнім колом, локальною ідентичністю та регіональною приналежністю, тоді як стандартна мова використовується в офіційних ситуаціях, освітньому та професійному середовищі, у письмовій комунікації. Проте межі між цими двома формами мовлення не є абсолютними, і в реальній комунікативній практиці спостерігається постійне змішування діалектних та стандартних елементів [10, с. 523].

Баварські діалекти на території Австрії представлені численними локальними варіантами, що формують складну діалектну мережу. Південнобаварська група, яка є найбільш архаїчною та консервативною, характеризується збереженням давніх фонологічних рис, зокрема довгих голосних у позиціях, де стандартна мова має короткі, специфічною реалізацією середньовісньонімецьких дифтонгів та особливою системою приголосних. Ця діалектна група охоплює території з різною густотою населення, від високогірних районів до міських центрів, що створює додаткову варіативність у межах самої групи. Тірольські діалекти, як найбільш репрезентативні представники південнобаварської групи, демонструють максимальну віддаленість від стандартної німецької мови та зберігають найбільшу кількість архаїчних рис [12, с. 178].

Середньобаварські діалекти займають проміжне положення між південними та північними варіантами баварської групи, виявляючи як консервативні, так і інноваційні риси. Віденський діалект, який належить до цієї

групи, має особливий статус через своє функціонування в столиці країни та постійний вплив міграційних процесів, культурних контактів та мовної політики. Цей діалект характеризується значною кількістю запозичень з інших мов, зокрема чеської, угорської, італійської та французької, що відображає багатонаціональний характер колишньої Австро-Угорської імперії. Віденський діалект також демонструє найбільшу динаміку змін, постійно адаптуючись до нових соціальних умов та інтегруючи елементи стандартної мови [11, с. 267].

Алеманські діалекти Форарльбергу становлять окрему категорію в австрійській діалектній картині, оскільки вони більше пов'язані з німецькомовними територіями Швейцарії та південно-західної Німеччини, ніж з рештою Австрії. Ці діалекти характеризуються специфічною фонетикою, яка суттєво відрізняється від баварських діалектів, особливою морфологією та лексикою, що включає велику кількість слів та виразів, незрозумілих для носіїв баварських діалектів. Форарльберзький діалект зберігає давні алеманські риси, такі як специфічна реалізація середньовісньонімецького монофтонгу, особлива система дієвідмінювання та унікальні синтаксичні конструкції. Географічна та культурна ізоляція цього регіону сприяла збереженню діалектної самобутності навіть в умовах зростаючої стандартизації [10, с. 589].

Вивчення австрійських діалектів має давню традицію, що сягає ще середньовіччя, коли перші спостереження над мовною варіативністю фіксувалися в історичних документах та літературних творах. Систематичні діалектологічні дослідження розпочалися у XIX столітті в рамках порівняльно-історичного мовознавства та призвели до створення перших діалектних словників, атласів та граматичних описів. Сучасна австрійська діалектологія використовує широкий спектр методів дослідження, від традиційного польового збору матеріалу до застосування комп'ютерних технологій обробки мовних даних, акустичного аналізу та корпусної лінгвістики. Діалектні атласи, які створювалися протягом XX століття, надають детальну картину географічного розподілу окремих діалектних рис та дозволяють простежити динаміку діалектних змін [11, с. 334].

Проблема збереження австрійських діалектів у сучасних умовах набуває особливої актуальності у зв'язку з глобалізаційними процесами, урбанізацією, міграцією населення та зростаючим впливом стандартної німецької мови через медіа та освітню систему. Молоде покоління австрійців все частіше надає перевагу стандартній мові або змішаним формам мовлення, тоді як найбільш архаїчні діалектні риси зберігаються переважно серед представників старшого покоління у сільській місцевості. Водночас спостерігається і протилежна тенденція до ревіталізації діалектів, пов'язана зі зростанням регіональної самосвідомості, інтересом до локальної культурної спадщини та використанням діалектів у сучасній літературі, музиці та мистецтві [10, с. 612].

Діалекти як об'єкт перекладознавчих досліджень становлять особливу категорію, оскільки вони не є повністю кодифікованими та стандартизованими мовними системами, що створює додаткові труднощі при їхній фіксації та передачі засобами стандартної мови. Переклад з діалекту на стандартну мову вимагає не лише лінгвістичної компетенції, а й глибокого розуміння культурного контексту, соціальних конотацій діалектного мовлення та функціональних особливостей діалектних елементів у тексті. Перекладач постає перед складним вибором між збереженням діалектної автентичності та забезпеченням зрозумілості тексту для носіїв стандартної мови, між передачею локального колориту та дотриманням норм літературної мови [13, с. 45].

Теоретичні підходи до перекладу діалектних текстів базуються на загальних принципах перекладознавства, проте враховують специфіку діалектного мовлення як особливої форми мовної реалізації. Функціональний підхід розглядає діалект як маркер соціальної ідентичності, регіональної приналежності, освітнього рівня персонажа та стилістичний засіб створення художнього образу. При перекладі на стандартну мову необхідно вирішити питання про те, якою мірою зберігати ці функції та якими засобами стандартної мови компенсувати втрачені діалектні характеристики. Дескриптивний підхід зосереджується на аналізі реальних перекладацьких рішень та виявленні

закономірностей передачі діалектних елементів у конкретних перекладах [19, с. 112].

Лексичні особливості австрійських діалектів створюють найбільш очевидні труднощі при перекладі, оскільки багато діалектних слів не мають прямих відповідників у стандартній німецькій мові. Діалектна лексика охоплює різноманітні семантичні поля, від назв предметів побуту та елементів традиційного одягу до сільськогосподарської термінології та назв природних явищ. Особливу категорію становлять діалектні слова з культурно-специфічним значенням, які позначають реалії, характерні виключно для певного регіону або культурної традиції. Переклад таких слів може здійснюватися різними способами, включаючи пошук функціональних еквівалентів, описовий переклад, транскрипцію з поясненням або створення неологізмів [10, с. 701].

Граматичні особливості австрійських діалектів також потребують окремої уваги при перекладі, хоча вони можуть бути менш помітними для читача, ніж лексичні відмінності. Діалектні граматичні форми часто не відповідають нормам стандартної мови, і їхня передача вимагає від перекладача прийняття рішення про ступінь адаптації до стандарту. Повна нормалізація граматичних форм може призвести до втрати діалектного колориту, тоді як надто буквальне збереження діалектних конструкцій може зробити текст незрозумілим або таким, що порушує норми літературної мови. Оптимальним підходом часто виявляється вибіркове збереження найбільш характерних діалектних граматичних рис у поєднанні з нормалізацією менш значущих елементів [12, с. 456].

Фонетичні особливості діалектів при їхній письмовій фіксації створюють додатковий рівень складності, оскільки стандартна німецька орфографія не завжди адекватно передає діалектну вимову. Діалектні тексти, записані латинкою, часто використовують нестандартні написання, додаткові діакритичні знаки або спеціальні орфографічні конвенції для відображення фонетичних особливостей. При перекладі на стандартну мову постає питання про те, наскільки необхідно відображати фонетичні риси діалекту в кінцевому тексті, чи достатньо передати лише лексичні та граматичні особливості. У більшості

випадків перекладач вдається до стандартизації орфографії, залишаючи фонетичні особливості діалекту лише там, де вони є функціонально значущими для розуміння тексту або створення художнього ефекту [11, с. 523].

Діахронічний аспект вивчення австрійських діалектів дозволяє простежити історичні процеси, що призвели до формування сучасної діалектної картини. Австрійські діалекти зберігають численні архаїчні риси, які дають змогу реконструювати давні стани німецької мови та зрозуміти механізми мовних змін. Історична діалектологія досліджує еволюцію діалектних систем, вплив міграційних процесів, культурних контактів та соціально-політичних змін на розвиток діалектів. Порівняння сучасних діалектних даних з історичними документами показує, що деякі діалектні риси залишаються стабільними протягом століть, тоді як інші зазнають значних трансформацій під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників [10, с. 734].

Регіональна варіативність австрійських діалектів проявляється не лише у великих географічних поділах на баварську та алеманську групи, а й у численних локальних відмінностях між діалектами сусідніх регіонів, міст і навіть окремих сіл. Така мікротваріативність створює надзвичайно складну мозаїку діалектних форм, де кожна локальна спільнота має власні мовні особливості, що відрізняють її від сусідів. Ізоглоси, які розмежовують поширення окремих діалектних рис, рідко співпадають між собою, створюючи складну картину перехресних діалектних меж. Це явище, відоме як діалектний континуум, означає, що не існує чітких кордонів між діалектами, а натомість спостерігається поступовий перехід від одного діалектного типу до іншого через ряд проміжних форм [11, с. 589].

Соціальна стратифікація діалектного мовлення відображає класову структуру суспільства та освітні відмінності між різними групами населення. Традиційно діалект асоціювався з нижчими соціальними верствами, сільським населенням та людьми з обмеженою освітою, тоді як володіння стандартною мовою вважалося ознакою освіченості та соціального статусу. Проте в сучасній Австрії ця дихотомія не є такою однозначною, і діалект використовується представниками всіх соціальних груп, хоча ступінь діалектності мовлення може

варіюватися залежно від ситуації спілкування. У міському середовищі спостерігається формування своєрідних міських діалектів або регіолектів, які поєднують діалектні та стандартні риси та виконують функцію маркера локальної ідентичності [10, с. 812].

Вікові відмінності у використанні діалектів відображають процеси мовних змін та трансформації мовної ситуації в суспільстві. Старше покоління, яке виросло в умовах домінування діалектного мовлення у повсякденній комунікації, зазвичай володіє більш автентичними та консервативними формами діалекту. Середнє покоління часто характеризується пасивним знанням діалекту, здатністю розуміти діалектне мовлення, але обмеженим використанням діалекту у власному мовленні. Молоде покоління демонструє найбільшу віддаленість від традиційних діалектних форм, надаючи перевагу стандартній мові або змішаним формам мовлення. Проте існують і винятки з цієї загальної тенденції, зокрема серед молоді, яка свідомо культивує діалект як маркер локальної ідентичності та культурної приналежності [12, с. 623].

Гендерні аспекти діалектного мовлення також привертають увагу дослідників, оскільки чоловіки та жінки можуть по-різному використовувати діалект та стандартну мову у своєму мовленні. Традиційно вважалося, що жінки більш схильні до використання стандартних форм та уникання найбільш грубих діалектних рис, тоді як чоловіче мовлення характеризується більшою діалектністю. Проте сучасні соціолінгвістичні дослідження показують, що ця картина є значно складнішою і залежить від багатьох факторів, включаючи вік, освіту, професію, соціальний статус та індивідуальні мовні установки. У деяких контекстах жінки можуть свідомо використовувати діалект для демонстрації локальної ідентичності або солідарності з певною соціальною групою [11, с. 678].

Австрійські діалекти у літературі та мистецтві відіграють важливу роль як засіб створення художніх образів, передачі локального колориту та вираження регіональної ідентичності. Діалектна література має давню традицію в Австрії, і багато відомих письменників використовували діалект у своїх творах для

досягнення специфічних художніх ефектів. Діалект у літературному тексті може виконувати різні функції, від простої характеристики персонажів до складної гри з мовними рівнями та створення іронічного дистанціювання. Переклад діалектної літератури на стандартну мову становить особливе завдання, оскільки необхідно не лише передати зміст тексту, а й зберегти його художні та стилістичні особливості [10, с. 867].

Медіальний вимір функціонування австрійських діалектів охоплює їхнє використання в різних засобах масової комунікації, від радіо та телебачення до соціальних мереж та інтернет-платформ. Австрійські медіа традиційно демонструють толерантне ставлення до діалектного мовлення, і діалект часто використовується у розважальних програмах, регіональних новинах та популярних серіалах. Проте формальні новинні програми та офіційні виступи зазвичай ведуться стандартною німецькою мовою. У соціальних мережах спостерігається активне використання діалекту, зокрема у неформальній комунікації між друзями та в локальних спільнотах, причому молоді користувачі часто експериментують з діалектною орфографією та створюють нові способи письмової фіксації діалектного мовлення [11, с. 723].

Освітня політика щодо діалектів в Австрії характеризується певною амбівалентністю. З одного боку, офіційна освітня система орієнтована на навчання стандартної німецької мови, і діалект традиційно розглядався як перешкода для оволодіння літературною нормою. З іншого боку, у останні десятиліття спостерігається зростання усвідомлення цінності діалектів як частини культурної спадщини та їхньої ролі у формуванні регіональної ідентичності. Деякі освітні програми включають елементи діалектознавства та заохочують позитивне ставлення до діалектного мовлення. Проте основний акцент освітньої системи залишається на оволодінні стандартною мовою як необхідною умовою академічного та професійного успіху [12, с. 789].

Перспективи розвитку австрійських діалектів у майбутньому залежать від багатьох факторів, включаючи демографічні зміни, міграційні процеси, економічний розвиток, мовну політику та ставлення носіїв мови до діалектів.

Песимістичні прогнози передбачають подальше зменшення ролі діалектів та їхню поступову асиміляцію стандартною мовою, особливо в міських центрах та серед молодого покоління. Оптимістичні сценарії вказують на можливість ревіталізації діалектів через їхнє використання в сучасних медіа, літературі та мистецтві, а також через зростання регіональної самосвідомості та інтересу до культурної спадщини. Найбільш ймовірним видається проміжний варіант, коли діалекти продовжуватимуть функціонувати в австрійському суспільстві, але їхня роль та форми використання зазнаватимуть певних трансформацій [10, с. 901].

1.2. Теоретичні підходи до перекладу діалектних текстів

Переклад діалектних текстів становить особливий виклик для перекладознавства, оскільки потребує врахування не лише семантичного змісту вихідного повідомлення, але й його соціолінгвістичного навантаження, культурної специфіки та естетичної функції. Теоретичні підходи до розв'язання проблеми діалектного перекладу формувалися протягом останніх десятиліть у руслі загального розвитку перекладознавчої думки та характеризуються значною різноманітністю концептуальних рішень [13, с. 89-93].

Класична теорія перекладу, що спирається на концепцію еквівалентності, виявляється недостатньою для повноцінного опису специфіки діалектного перекладу. Якщо традиційно під еквівалентністю розуміють відповідність перекладу оригіналу на різних рівнях, то у випадку діалектних текстів постає питання про те, які саме параметри вихідного тексту мають бути збережені у перекладі. Формальна відповідність, семантична еквівалентність та функціональна адекватність можуть вступати у протиріччя одна з одною, вимагаючи від перекладача свідомого вибору пріоритетів.

Функціональний підхід до перекладу, розроблений представниками німецької школи перекладознавства, пропонує розглядати переклад як цілеспрямовану комунікативну дію, що має забезпечити виконання тексту перекладу певної функції в культурі мови перекладу. З цієї перспективи

ключовим питанням стає не стільки досягнення максимальної близькості до оригіналу, скільки забезпечення адекватного функціонування перекладу в новому культурному контексті [47, с. 34-39]. Застосування функціонального підходу до діалектного перекладу передбачає аналіз комунікативної мети вихідного тексту та вибір таких перекладацьких стратегій, які дозволяють реалізувати цю мету засобами мови перекладу.

Дескриптивне перекладознавство зосереджується на вивченні реальної перекладацької практики та виявленні закономірностей, що характеризують поведінку перекладачів у різних ситуаціях. Дослідження конкретних перекладів діалектних текстів свідчать про наявність певних типових стратегій, до яких вдаються перекладачі у спробах відтворити діалектну маркованість оригіналу. Аналіз цих стратегій дозволяє виявити як успішні рішення, так і проблемні моменти, що виникають у процесі діалектного перекладу [49, с. 78-82].

Одним із центральних питань теорії діалектного перекладу є проблема так званої компенсації втрат. Оскільки повне відтворення всіх особливостей діалекту мови оригіналу засобами мови перекладу зазвичай неможливе, перекладач змушений шукати способи компенсації неминучих втрат. Компенсація може здійснюватися на різних рівнях тексту та різними засобами, від лексичних до синтаксичних та стилістичних. Важливим є те, щоб загальний ефект діалектної маркованості зберігався у перекладі, навіть якщо конкретні засоби його досягнення відрізняються від оригіналу [10, с. 398-403].

Питання стратегій діалектного перекладу може розглядатися у термінах опозиції між одомашненням та очуженням. Стратегія одомашнення передбачає максимальне наближення тексту перекладу до норм та конвенцій культури мови перекладу, що у випадку діалектних текстів може означати заміну діалекту мови оригіналу на діалект мови перекладу. Стратегія очуження, навпаки, прагне зберегти культурну специфіку оригіналу, що може виявлятися у збереженні окремих діалектних слів оригіналу або у використанні інших маркерів іншомовності [12, с. 421-426].

Перекладознавчий аналіз діалектних текстів потребує розуміння функцій, які виконує діалект в оригінальному творі. Діалект може слугувати засобом характеристики персонажа, маркером його соціального статусу, освітнього рівня чи географічного походження. Діалектне мовлення може створювати комічний ефект, підкреслювати народність або простоту персонажа, створювати атмосферу автентичності та місцевого колориту. Розуміння цих функцій є необхідною передумовою для вибору адекватної перекладацької стратегії [13, с. 178-183].

Теорія перекладацьких трансформацій пропонує систематичний опис прийомів, за допомогою яких перекладач здійснює перехід від структур мови оригіналу до структур мови перекладу. У випадку діалектних текстів набір релевантних трансформацій включає не лише традиційні лексичні, граматичні та стилістичні перетворення, але й специфічні прийоми, пов'язані з передачею соціолектної маркованості. До таких прийомів належать діалектна субституція, нейтралізація, експлікація та різні форми компенсації [21, с. 43-45].

Концепція множинності норм у перекладознавстві набуває особливого значення при аналізі діалектного перекладу. Якщо стандартна мова характеризується відносно стабільною та кодифікованою нормою, то діалекти можуть демонструвати значну варіативність навіть у межах одного регіону. Це створює додаткові труднощі для перекладача, який має не лише інтерпретувати діалектні форми оригіналу, але й вибрати адекватний рівень діалектної маркованості для тексту перекладу [1, с. 312-318].

Прагматичний аспект перекладу діалектних текстів пов'язаний з проблемою сприйняття тексту перекладу цільовою аудиторією. Діалект, природний та зрозумілий для носіїв мови оригіналу, може викликати різні реакції у реципієнтів перекладу залежно від обраних перекладачем стратегій. Надмірна діалектизація може ускладнити розуміння тексту, тоді як повна нейтралізація призведе до втрати важливого стилістичного компоненту оригіналу. Пошук балансу між зрозумілістю та аутентичністю становить одну з ключових проблем діалектного перекладу [19, с. 201-207].

Інтертекстуальні зв'язки діалектних текстів створюють додатковий рівень складності для перекладача. Діалектне мовлення може містити алюзії на фольклорні тексти, приказки, усталені вирази, що мають культурну значущість для носіїв даного діалекту. Відтворення цих інтертекстуальних зв'язків у перекладі потребує глибокого знання обох культур та здатності знаходити функціональні еквіваленти або створювати адекватні компенсаторні механізми [4, с. 22-25].

Особливої уваги заслуговує питання передачі фонетичних особливостей діалекту в письмовому перекладі. Оскільки діалектна специфіка часто виявляється насамперед на рівні вимови, автори діалектних текстів використовують різноманітні графічні засоби для відображення фонетичних особливостей на письмі. Перекладач стикається з проблемою інтерпретації цих графічних маркерів та пошуку адекватних засобів їх відтворення в тексті перекладу [12, с. 502-508].

Розвиток сучасних технологій та корпусної лінгвістики відкриває нові можливості для дослідження діалектного перекладу. Створення паралельних корпусів діалектних текстів та їх перекладів дозволяє проводити систематичний аналіз перекладацьких рішень та виявляти закономірності у поведінці перекладачів. Квантитативні методи дослідження можуть доповнювати традиційний якісний аналіз, забезпечуючи більш об'єктивну картину перекладацьких стратегій [37, с. 56-61].

Етичні аспекти діалектного перекладу пов'язані з питаннями культурної репрезентації та можливого стереотипування. Використання певних діалектів у перекладі може нести конотації, пов'язані зі соціальним статусом, освітнім рівнем чи іншими характеристиками носіїв цього діалекту. Перекладач має бути свідомим цих конотацій та уникати непередбаченого використання діалектів, яке може призвести до викривлення образів персонажів або посилення негативних стереотипів [25, с. 187-192].

Міждисциплінарний підхід до вивчення діалектного перекладу передбачає залучення методів та концепцій із суміжних дисциплін, зокрема

соціолінгвістики, антропології, культурології. Розуміння соціальних функцій діалектів, їх ролі у конструюванні ідентичності та підтриманні групової солідарності є необхідним для адекватного відтворення цих аспектів у перекладі. Водночас важливим є врахування літературознавчих аспектів, зокрема жанрових конвенцій та авторських стратегій використання діалекту [10, с. 531-537].

1.3. Проблематика перекладу з діалектів на стандартну мову

Переклад з діалекту на стандартну мову являє собою специфічний тип міжмовного посередництва, що характеризується власними проблемами та викликами. На відміну від перекладу між стандартними варіантами мов, де існують відносно чіткі норми та конвенції, переклад діалектних текстів на стандартну мову потребує вирішення складних питань, пов'язаних із неминучою втратою діалектної маркованості та пошуком компенсаторних механізмів [13, с. 245-251].

Центральною проблемою перекладу діалектів на стандартну мову є питання втрати соціолінгвістичної інформації. Діалект несе значний обсяг інформації про соціальний статус, географічне походження, освітній рівень та культурну ідентичність мовця. При перекладі на стандартну мову ця інформація значною мірою нівелюється, оскільки стандартна мова є соціально нейтральною або, принаймні, не несе такого ж специфічного соціального маркування, як діалект. Компенсація цієї втрати може здійснюватися через використання інших текстуальних засобів, однак повне відшкодування є практично неможливим [11, с. 378-383].

Лексична проблематика перекладу діалектів на стандартну мову зумовлена наявністю у діалектах великої кількості специфічних слів та виразів, які не мають прямих відповідників у стандартній мові. Ці діалектні лексеми можуть позначати реалії місцевого побуту, специфічні культурні практики, особливості природного середовища регіону. Перекладач стикається з необхідністю знаходити стандартномовні еквіваленти, які б передавали денотативне значення

діалектного слова, зберігаючи при цьому хоча б частину його конотативних характеристик [48, с. 57-62].

Фразеологічні одиниці діалектного мовлення становлять особливу категорію перекладацьких труднощів. Діалектна фразеологія часто відображає специфічний світогляд носіїв діалекту, їхній життєвий досвід та культурні цінності. Ідіоматичні вирази, приказки та прислів'я, природні у діалектному контексті, потребують інтерпретації та адаптації при перекладі на стандартну мову. Вибір між буквальним перекладом, що може призвести до незрозумілості, та заміною на стандартний фразеологічний еквівалент, що веде до втрати культурної специфіки, залишається одним із складних рішень перекладача [50, с. 193-197].

Граматичні особливості діалектів створюють додатковий рівень складності для перекладу на стандартну мову. Діалекти можуть характеризуватися специфічними синтаксичними конструкціями, відмінною системою часів та способів дієслова, особливостями узгодження та керування. При перекладі на стандартну мову ці граматичні особливості мають бути нормалізовані відповідно до правил стандартної граматики, що може призводити до втрати певних семантичних або прагматичних нюансів оригіналу [10, с. 441-447].

Морфологічна варіативність діалектів, яка проявляється у використанні архаїчних або інноваційних форм словозміни, також потребує особливої уваги при перекладі. Діалектні форми множини іменників, відмінювання дієслів, утворення ступенів порівняння прикметників можуть значно відрізнятися від стандартних. Нормалізація цих форм при перекладі на стандартну мову є неминучою, проте перекладач має прагнути зберегти хоча б частину експресивності, притаманної діалектним формам [12, с. 189-194].

Фонетичні особливості діалектів, що відображаються у письмовому тексті через нестандартну орфографію, становлять окрему проблему для перекладу. Автори діалектних текстів часто використовують спеціальні орфографічні прийоми для передачі особливостей вимови, створюючи візуальне відображення

звукової специфіки діалекту. При перекладі на стандартну мову ці орфографічні девіації зникають, оскільки стандартна мова передбачає використання нормативної орфографії [15, с. 236-239].

Культурна специфіка діалектного мовлення проявляється не лише у лексичному складі, але й у способах концептуалізації дійсності, характерних для носіїв діалекту. Діалектні тексти можуть відображати традиційний уклад життя, специфічні види господарської діяльності, особливості соціальних відносин у традиційному суспільстві. Переклад цих культурних реалій на стандартну мову потребує не лише лінгвістичної компетенції, але й глибокого розуміння культурного контексту [43, с. 151-153].

Проблема реєстру та стилю набуває особливої гостроти при перекладі діалектів на стандартну мову. Діалектне мовлення може бути як маркером неформальності та інтимності спілкування, так і засобом підкреслення традиційності та автентичності. При перекладі на стандартну мову перекладач має знайти відповідні стилістичні засоби для відтворення цих реєстрових характеристик, що може включати використання розмовної лексики, фразеології, синтаксичних конструкцій, характерних для неформального стилю стандартної мови [1, с. 402-408].

Семантична еквівалентність при перекладі діалектних текстів на стандартну мову є складною проблемою, оскільки значення діалектного слова може лише частково збігатися зі значенням його стандартномовного відповідника. Діалектні лексеми часто мають ширший або вужчий денотат порівняно зі стандартними синонімами, а також відрізняються конотативними характеристиками. Досягнення адекватної передачі значення потребує ретельного аналізу семантичної структури діалектного слова та свідомого вибору найбільш відповідного стандартномовного еквівалента [19, с. 278-284].

Прагматичний аспект перекладу діалектних текстів на стандартну мову пов'язаний з проблемою збереження комунікативного ефекту оригіналу. Діалектне мовлення може викликати у реципієнтів певні емоційні реакції, асоціації, оцінки, пов'язані зі ставленням до діалекту в культурі мови оригіналу.

При перекладі на стандартну мову ці прагматичні ефекти можуть бути втрачені або модифіковані, що потребує пошуку компенсаторних механізмів на інших рівнях тексту [21, с. 44-45].

Дискурсивні функції діалектного мовлення включають створення атмосфери автентичності, локального колориту, відтворення усної форми комунікації. При перекладі на стандартну мову ці дискурсивні функції можуть частково зберігатися через використання певних стилістичних прийомів, однак повне відтворення є проблематичним через принципову різницю між діалектним та стандартномовним дискурсом [6, с. 134-139].

Особливої уваги заслуговує проблема перекладу емоційно-експресивної лексики діалектних текстів. Діалекти багаті на експресивні засоби, що дозволяють виражати широкий спектр емоцій та оцінок. Ці експресивні діалектизми при перекладі на стандартну мову потребують підбору адекватних експресивних засобів стандартної мови, що може включати використання розмовної лексики, емоційно забарвлених суфіксів, фразеологічних одиниць та інших стилістичних засобів [28, с. 261-263].

Питання адресата перекладу є критично важливим для вибору перекладацької стратегії. Якщо оригінальний діалектний текст адресований носіям того ж діалекту або принаймні людям, знайомим із діалектом, то переклад на стандартну мову зазвичай призначений для ширшої аудиторії, що може не мати попереднього знання про культурний та лінгвістичний контекст діалекту. Це потребує від перекладача балансування між збереженням культурної специфіки оригіналу та забезпеченням зрозумілості тексту для цільової аудиторії [13, с. 312-318].

Інтертекстуальні аспекти діалектного мовлення, включаючи алюзії на фольклорні тексти, пісні, приказки, створюють додатковий рівень складності для перекладу. Ці інтертекстуальні зв'язки можуть бути невідомими читачам перекладу, що потребує від перекладача прийняття рішення про необхідність експлікації або можливість опущення окремих алюзій. Знаходження балансу між збереженням інтертекстуального багатства оригіналу та забезпеченням

адекватного розуміння тексту перекладу залишається однією з найскладніших проблем діалектного перекладу [51, с. 58-61].

Метатекстуальні елементи діалектних текстів, такі як авторські коментарі щодо діалектних особливостей, пояснення діалектних слів, можуть потребувати адаптації при перекладі на стандартну мову. Оскільки стандартна мова є зрозумілішою для ширшої аудиторії, деякі пояснення можуть стати надлишковими, тоді як інші аспекти можуть потребувати додаткових коментарів для забезпечення адекватного розуміння культурного контексту [32, с. 89-94].

Висновки до Розділу 1

Проведений аналіз теоретичних засад дослідження австрійських діалектів та їх перекладу дозволяє сформулювати низку важливих висновків щодо специфіки цієї проблематики. Австрійські діалекти становлять складну та багатовимірну систему мовних варіантів, що характеризуються значною внутрішньою диференціацією та глибокими відмінностями від стандартної німецької мови на всіх рівнях мовної структури.

Класифікація австрійських діалектів традиційно спирається на історичне племінне членування та відображає фундаментальну опозицію між баварськими та алеманськими діалектними типами. Баварські діалекти, що охоплюють переважну більшість території Австрії, демонструють подальше внутрішнє членування на центральnobаварську та південnobаварську групи, кожна з яких характеризується власним набором фонетичних, морфологічних та лексичних особливостей. Алеманські діалекти Форарльбергу становлять окремий діалектний тип, лінгвістично відмінний від баварської групи.

Соціолінгвістична ситуація в Австрії характеризується складним співіснуванням діалектів та стандартної мови у рамках діглосії, де кожен мовний варіант виконує специфічні функції залежно від комунікативної ситуації. Діалекти зберігають важливе значення як маркери регіональної та культурної ідентичності, незважаючи на процеси стандартизації та урбанізації.

Функціональне навантаження діалектів виходить за межі простого засобу комунікації, охоплюючи сфери культурної репрезентації, літературної творчості та соціальної ідентифікації.

Теоретичні підходи до перекладу діалектних текстів характеризуються плюралістичністю та відсутністю єдиної універсальної моделі. Функціональний підхід акцентує увагу на комунікативній меті перекладу та необхідності адаптації тексту до нового культурного контексту. Дескриптивне перекладознавство зосереджується на аналізі реальної перекладацької практики та виявленні типових стратегій, що застосовуються перекладачами при роботі з діалектними текстами. Концепція перекладацьких трансформацій пропонує систематичний опис прийомів міжмовного посередництва, доповнений специфічними методами роботи з діалектною маркованістю [10, с. 573-578].

Ключовою проблемою перекладу діалектних текстів є питання компенсації неминучих втрат, пов'язаних із неможливістю повного відтворення всіх особливостей діалекту засобами мови перекладу. Стратегії компенсації можуть включати використання різноманітних стилістичних засобів, від лексичних до синтаксичних, з метою збереження загального ефекту діалектної маркованості навіть за відсутності прямих структурних відповідностей. Вибір між стратегіями одомашнення та очуження залишається принциповим питанням, що впливає на характер перекладу та його сприйняття цільовою аудиторією.

Проблематика перекладу з діалектів на стандартну мову виявляє специфічні виклики, пов'язані з неминучою втратою соціолінгвістичної інформації та діалектної маркованості. Лексичні, граматичні та фонетичні особливості діалектів при перекладі на стандартну мову підлягають нормалізації, що призводить до втрати значної частини культурної специфіки оригіналу. Компенсація цих втрат потребує творчого підходу та використання різноманітних стилістичних засобів стандартної мови.

Культурна специфіка діалектних текстів, що проявляється не лише в лексичному складі, але й у способах концептуалізації дійсності, становить окремий виклик для перекладача. Адекватна передача культурних реалій

потребує глибокого розуміння традиційного укладу життя носіїв діалекту та вміння знаходити функціональні еквіваленти в культурі мови перекладу [12, с. 612-619]. Прагматичний аспект перекладу, пов'язаний зі збереженням комунікативного ефекту оригіналу, потребує врахування специфіки сприйняття діалектів у культурі мови оригіналу та пошуку адекватних засобів відтворення цих ефектів у перекладі.

Таким чином, переклад австрійських діалектів на стандартну німецьку мову являє собою складну багатовимірну проблему, що потребує комплексного підходу та врахування лінгвістичних, культурних та прагматичних аспектів. Подальше дослідження цієї проблематики має зосередитися на детальному аналізі конкретних перекладацьких стратегій та прийомів, що застосовуються при передачі лексичних, граматичних та фонетичних особливостей австрійських діалектів засобами стандартної німецької мови.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ

2.1. Лексичні розбіжності між австрійськими діалектами та стандартною німецькою мовою

Лексична система австрійських діалектів становить найбільш помітну та очевидну сферу відмінностей від стандартної німецької мови. Ці розбіжності охоплюють різноманітні тематичні групи лексики, від побутової до сільськогосподарської та ремісничої термінології, відображаючи специфічні реалії альпійського регіону та традиційного укладу життя гірських спільнот [10, с. 445-451].

Базова побутова лексика австрійських діалектів демонструє суттєві відмінності від стандартної німецької мови навіть у найпростіших словах. Діалектне слово *Erdapfel* для позначення картоплі суттєво відрізняється від стандартного *Kartoffel*, хоча обидва терміни є німецькими за походженням. Аналогічно діалектна лексема *Schaffel* для позначення діжки або відра не збігається зі стандартним *Eimer*. Такі розбіжності створюють перші труднощі при перекладі діалектних текстів на стандартну мову, оскільки потребують від перекладача точного розуміння денотативного значення діалектного слова.

Кулінарна та гастрономічна лексика австрійських діалектів становить окрему категорію, багату на специфічні найменування страв, продуктів та способів приготування їжі. Діалектне слово *Kren* для позначення хрону відрізняється від стандартного *Meerrettich*, діалектне *Obers* для вершків не співпадає зі стандартним *Sahne*, а діалектна назва *Topfen* для сиру замінює стандартну форму *Quark*. Назви традиційних австрійських страв часто не мають відповідників у стандартній мові або ж їхнє значення відоме лише обмеженому колу мовців [11, с. 401-407].

Діалектна лексика, пов'язана з традиційним господарством та сільськогосподарською діяльністю, відображає специфіку альпійського регіону

та гірського землеробства. Найменування сільськогосподарських знарядь, елементів традиційного житла, назви різноманітних видів рослин та тварин у діалектах часто суттєво відрізняються від стандартних термінів. Діалектне слово *Stadl* для позначення сараю або хліва відрізняється від стандартного *Scheune*, діалектна лексема *Beisl* для маленької корчми не співпадає зі стандартним *Kneipe*. Такі розбіжності ускладнюють переклад текстів, що описують традиційний побут австрійських селян.

Соціально маркована лексика австрійських діалектів включає звертання, форми ввічливості, вирази вітання та прощання, що суттєво відрізняються від стандартних форм. Діалектне привітання *Servus* або *Griaß di* замінює стандартне *Guten Tag*, діалектна форма *Baba* для прощання відрізняється від стандартного *Auf Wiedersehen*. Ці соціолінгвістично марковані одиниці несуть важливу інформацію про характер комунікації, стосунки між мовцями та ситуацію спілкування [12, с. 267-273].

Емоційно-експресивна лексика діалектів характеризується багатством і різноманітністю засобів вираження емоційних станів, оцінок та ставлень мовця. Діалектні лайливі слова, пестливі форми, вигуки часто не мають точних відповідників у стандартній мові або ж їхня експресивність втрачається при перекладі стандартними еквівалентами. Діалектне *Bazi* для позначення хлопця або шибеника має специфічну емоційну забарвленість, яка не повністю передається стандартним *Bursche* або *Kerl*. Діалектна форма *Hawara* для позначення товариша або приятеля несе більше емоційного навантаження, ніж стандартне *Freund* [28, с. 261-263].

Діалектна фразеологія становить окрему категорію лексичних розбіжностей, оскільки діалектні ідіоматичні вирази, приказки та прислів'я часто не мають прямих відповідників у стандартній німецькій мові. Фразеологічні одиниці відображають специфічний світогляд носіїв діалекту, їхній життєвий досвід та культурні цінності. Діалектний вираз *auf d'Nacht* для позначення ввечері відрізняється від стандартного *am Abend*, а фразеологізм *a bisserl* для

позначення трохи має іншу стилістичну забарвленість порівняно зі стандартним *ein bisschen*.

Часова лексика у діалектах демонструє специфічні способи позначення часових проміжків, пір року, частин доби. Діалектна форма *heuer* для позначення цього року відрізняється від стандартного *dieses Jahr*, діалектне *umadum* для позначення навколо замінює стандартне *herum*. Такі розбіжності можуть створювати труднощі при розумінні темпоральних характеристик подій у діалектних текстах.

Діалектна лексика на позначення кількості, міри та способів вимірювання також виявляє суттєві відмінності від стандартних форм. Діалектне слово *a Haufn* для позначення купи або великої кількості відрізняється від стандартного *ein Haufen*, діалектна форма *a Packl* для маленької пачки не співпадає зі стандартним *ein Päckchen*. Традиційні одиниці виміру, що збереглися в діалектах, часто не мають сучасних стандартних відповідників [10, с. 523-529].

Просторова лексика діалектів включає специфічні найменування напрямків, відстаней, елементів ландшафту. Діалектне слово *auffi* для позначення вгору відрізняється від стандартного *hinauf*, діалектна форма *obe* для позначення вниз замінює стандартне *unten*. Географічна специфіка альпійського регіону знаходить відображення у багатстві діалектних термінів на позначення різних типів гірських схилів, долин, потоків.

Діалектна лексика на позначення погодних явищ та природних процесів відображає важливість цих явищ для життя гірських спільнот. Діалектні найменування різних типів снігу, дощу, вітру характеризуються значно більшою диференційованістю порівняно зі стандартною мовою. Такі лексичні розбіжності створюють особливі труднощі при перекладі описів природи в діалектних текстах [11, с. 445-451].

Соматична лексика діалектів включає численні найменування частин тіла, які відрізняються від стандартних форм. Діалектне слово *Goschn* для позначення рота має грубіший відтінок порівняно зі стандартним *Mund*, діалектна форма

Schadl для голови відрізняється від стандартного *Kopf*. Експресивність соматичної лексики у діалектах часто вища, ніж у стандартній мові.

Діалектна лексика на позначення кольорів може демонструвати як фонетичні варіанти стандартних форм, так і повністю відмінні найменування. Діалектна форма *bleamet* для позначення синього кольору відрізняється від стандартного *blau*, а діалектне *grea* для сірого замінює стандартне *grau*. Такі розбіжності можуть впливати на адекватність передачі колористики у перекладах діалектних текстів [12, с. 334-340].

Таблиця 2.1

Лексичні відповідності діалектних та стандартних німецьких
найменувань базової лексики

Діалектна форма	Стандартна форма	Значення українською	Тематична група
Erdapfel	Kartoffel	картопля	харчування
Kren	Meerrettich	хрін	харчування
Obers	Sahne	вершки	харчування
Topfen	Quark	сир	харчування
Servus	Guten Tag	добридень	соціальна взаємодія
Baba	Auf Wiedersehen	до побачення	соціальна взаємодія
Beisl	Kneipe	корчма	побут
Stadl	Scheune	сарай	побут
heuer	dieses Jahr	цього року	час
auffi	hinauf	вгору	простір
obe	unten	внизу	простір
Goschn	Mund	рот	соматика
Hawara	Freund	приятель	соціальні відносини
Bazi	Bursche	хлопець	соціальні відносини
a Haufn	ein Haufen	купа	кількість

Запозичення з інших мов становлять важливу частину лексичного складу австрійських діалектів, відображаючи історичні контакти з сусідніми народами та культурами. Слов'янські, угорські, італійські запозичення у діалектах часто зберігають фонетичні та морфологічні характеристики мови-джерела і не мають відповідників у стандартній німецькій мові. Такі лексеми потребують особливої уваги при перекладі, оскільки їхня культурна специфіка може бути важливою для розуміння тексту [10, с. 589-595].

Професійна та ремісничка термінологія діалектів відображає традиційні види діяльності гірських регіонів. Найменування знарядь праці, виробничих процесів, професійних статусів у діалектах часто суттєво відрізняються від стандартних термінів. Діалектне слово *Hafner* для позначення гончаря відрізняється від стандартного *Töpfer*, а діалектна форма *Schmied* для коваля хоча і збігається зі стандартною, може мати інші деривати та сполучуваність.

Абстрактна лексика у діалектах характеризується меншою розвиненістю порівняно зі стандартною мовою, проте наявні абстрактні поняття можуть виражатися специфічними засобами. Діалектні способи вираження абстрактних понять часто базуються на конкретних образах та метафорах, що відображають життєвий досвід носіїв діалекту. Такі метафоричні перенесення можуть втрачатися при перекладі на стандартну мову [11, с. 523-529].

Лексика діалектів на позначення міжособистісних стосунків, родинних зв'язків, соціальних ролей демонструє багатство і диференційованість, що відображає важливість цих аспектів для традиційного суспільства. Діалектні найменування різних ступенів споріднення, форми звертання до родичів, терміни на позначення сусідських відносин часто не мають точних відповідників у стандартній мові або ж їхня конотативна забарвленість відрізняється.

Діалектна лексика на позначення тварин та рослин відображає важливість навколишнього природного середовища для життя носіїв діалекту. Найменування домашніх тварин, диких звірів, птахів, комах у діалектах часто відрізняються від стандартних форм і можуть включати численні деривати з різноманітними емоційними конотаціями. Аналогічно назви рослин, квітів, дерев, ягід у діалектах демонструють як фонетичні варіанти стандартних форм, так і повністю відмінні лексеми [12, с. 456-462].

2.2. Граматичні особливості австрійських діалектів та способи їх передачі

Граматична система австрійських діалектів характеризується численними відмінностями від стандартної німецької мови на морфологічному та

синтаксичному рівнях. Ці розбіжності охоплюють систему відмінювання іменників, прикметників та займенників, дієслівну систему, способи вираження граматичних категорій часу, способу, стану, а також особливості синтаксичної організації речення [10, с. 612-618].

Система відмінків у австрійських діалектах зберігає низку архаїчних рис, що були втрачені або спрощені в стандартній німецькій мові. Діалекти характеризуються частішим використанням давального відмінка там, де стандартна мова вживає знахідний. Діалектна конструкція *dem Vater sein Haus* замість стандартної *das Haus des Vaters* демонструє специфічний спосіб вираження присвійних відносин через поєднання давального відмінка з присвійним займенником. При перекладі таких конструкцій на стандартну мову необхідно нормалізувати граматичну форму, що призводить до втрати діалектної маркованості [11, с. 556-562].

Флексивні закінчення іменників у діалектах часто відрізняються від стандартних форм. Діалектна множина *Häuser* може реалізуватися як *Heisa* або *Häusa*, діалектна форма *Kinder* може звучати як *Kinda*. Ці фонетичні варіанти відображають діалектні процеси редукції та асиміляції голосних звуків. При перекладі на стандартну мову такі форми нормалізуються відповідно до стандартної парадигми відмінювання, що призводить до втрати фонетичної специфіки діалекту.

Система прикметників у діалектах демонструє особливості як у флексивних закінченнях, так і в способах творення ступенів порівняння. Діалектна форма слабкого відмінювання прикметників може мати редуковані закінчення порівняно зі стандартною мовою. Діалектна конструкція *der gute Mann* може реалізуватися як *da guade Mo*, де спостерігається редукція як артикля, так і флексивного закінчення прикметника та іменника. Ступені порівняння прикметників у діалектах можуть утворюватися з використанням інших суфіксів або аналітичних конструкцій порівняно зі стандартною мовою [12, с. 501-507].

Займенникова система діалектів характеризується специфічними формами особових, присвійних, вказівних та питальних займенників. Діалектна форма

особового займенника першої особи однини *ich* реалізується як *i*, займенник другої особи *du* може звучати як *du* або *de*. Присвійні займенники в діалектах можуть мати відмінні від стандартних флексивні парадигми. Вказівний займенник *dieser* у діалекті може реалізуватися як *dera*, *des*, *de* залежно від роду, числа та відмінка [10, с. 678-684].

Дієслівна система австрійських діалектів демонструє численні відмінності від стандартної мови як у морфології, так і в синтаксисі. Особові закінчення дієслів у теперішньому часі часто редукуються або модифікуються порівняно зі стандартними формами. Діалектна форма *ich gehe* реалізується як *i geh*, *du gehst* як *du gehst* або *du gähst*, *er geht* як *er geht* або *er gäht*. Множинні форми дієслів у діалектах часто мають уніфіковане закінчення для всіх осіб, що відрізняється від стандартної диференціації.

Система минулих часів у діалектах характеризується переважним використанням перфекта для вираження дій у минулому, тоді як претерит практично не вживається у розмовному мовленні. Це явище характерне і для розмовної стандартної німецької мови південнонімецького ареалу, проте в діалектах воно виражене ще сильніше. Діалектна форма перфекта може відрізнятися від стандартної у виборі допоміжного дієслова та формі дієприкметника минулого часу [11, с. 612-618].

Дієприкметник минулого часу в діалектах часто має відмінну від стандартної морфологічну структуру. Діалектна форма *gemacht* може реалізуватися як *gmacht*, *gegangen* як *ganga*, *gewesen* як *gwen*. Префікс *ge-* у діалектах часто редукується до простого *g-* або взагалі втрачається. Такі фонетичні модифікації відображають загальну тенденцію до спрощення морфологічної структури слова в діалектному мовленні [12, с. 567-573].

Модальні дієслова у діалектах мають специфічні форми, що відрізняються від стандартних як фонетично, так і морфологічно. Діалектна форма модального дієслова *können* реалізується як *kinna* або *kenna*, *müssen* як *miassn* або *mian*, *wollen* як *woin* або *wean*. Ці форми відображають діалектні фонетичні процеси та часто

супроводжуються синтаксичними особливостями у побудові модальних конструкцій.

Інфінітивні конструкції в діалектах демонструють специфічні синтаксичні моделі, що відрізняються від стандартних. Діалектна конструкція з інфінітивом може не включати частку *zu*, яка є обов'язковою в стандартній мові. Діалектна фраза *er geht schlafen* замість стандартної *er geht zu schlafen* або *er geht schlafen* демонструє відсутність інфінітивної частки. Такі синтаксичні особливості відображають тенденцію до спрощення граматичної структури у діалектному мовленні [10, с. 734-740].

Пасивні конструкції в діалектах можуть утворюватися з використанням інших допоміжних дієслів або синтаксичних моделей порівняно зі стандартною мовою. Діалектний пасив може виражатися через конструкції з дієсловом *kriegen* або *bekommen* замість стандартного *werden*. Діалектна фраза *er kriegt des Geld geben* замість стандартної *er bekommt das Geld gegeben* або *das Geld wird ihm gegeben* демонструє специфічний спосіб вираження пасивного значення.

Рефлексивні конструкції в діалектах характеризуються особливостями у використанні рефлексивних займенників та їхньому розташуванні у реченні. Діалектні рефлексивні дієслова можуть мати відмінну від стандартних валентність та управління. Діалектна конструкція може демонструвати інший порядок розташування рефлексивного займенника порівняно зі стандартною нормою [11, с. 723-729].

Питальні конструкції в діалектах формуються з використанням специфічних питальних слів та інтонаційних моделей. Діалектне питальне слово *was* може використовуватися замість стандартного *warum* для вираження причини. Діалектна фраза *was machst denn des* замість стандартної *warum machst du das* або *was machst du da* демонструє специфічне вживання питального слова. Інтонаційні особливості діалектних питань можуть суттєво відрізнятися від стандартних моделей.

Таблиця 2.2

Граматичні форми дієслів у діалекті та стандартній німецькій мові

Особа	Стандартна форма (gehen)	Діалектна форма	Стандартна форма (können)	Діалектна форма
ich	ich gehe	i geh	ich kann	i ko
du	du gehst	du gähst	du kannst	du kost
er/sie/es	er geht	er gäht	er kann	er ko
wir	wir gehen	mia gehn	wir können	mia kinna
ihr	ihr geht	es gähts	ihr könnt	es kennts
sie/Sie	sie gehen	se gehn	sie können	se kinna

Заперечні конструкції в діалектах характеризуються особливостями у використанні заперечних часток та їхньому розташуванні у реченні. Діалектна заперечна частка *net* замінює стандартну *nicht*, причому її позиція у реченні може відрізнятися від стандартної норми. Діалектна фраза *i woäß net* замість стандартної *ich weiß nicht* демонструє як фонетичні, так і позиційні особливості заперечної частки [12, с. 678-684].

Часові конструкції в діалектах виражають темпоральні відношення з використанням специфічних граматичних засобів. Діалектне вираження майбутнього часу може відбуватися через конструкції з дієсловом *werden* у редукованій формі або через використання теперішнього часу з темпоральними прислівниками. Діалектна фраза *i werd kemma* замість стандартної *ich werde kommen* демонструє фонетичну редукцію допоміжного дієслова та інфінітива.

Умовні конструкції в діалектах формуються з використанням специфічних сполучників та модальних форм дієслова. Діалектний умовний спосіб може виражатися через форми, що відрізняються від стандартного кон'юнктива. Діалектна умовна конструкція може мати спрощену синтаксичну структуру порівняно зі стандартною складнопідрядною конструкцією з умовним підрядним реченням [10, с. 823-829].

Непрямі питання в діалектах характеризуються особливостями у виборі сполучників та порядку слів. Діалектна конструкція непрямого питання може не використовувати стандартний інвертований порядок слів або може вживати інші сполучники порівняно зі стандартною мовою. Діалектна фраза *er froggt, wos i mach* замість стандартної *er fragt, was ich mache* демонструє діалектні фонетичні та синтаксичні особливості.

Способи вираження володіння та присвійних відносин у діалектах включають аналітичні конструкції, що відрізняються від стандартного генітива. Діалектна конструкція з давальним відмінком та присвійним займенником *dem Vater sein Haus* є типовою для південнонімецьких діалектів і замінює стандартну генітивну конструкцію *des Vaters Haus*. При перекладі таких конструкцій на стандартну мову відбувається граматична нормалізація через використання генітива або прийменникової конструкції з *von* [11, с. 801-807].

Сполучники та сполучні слова в діалектах можуть мати форми, що відрізняються від стандартних, або виконувати дещо інші синтаксичні функції. Діалектний сполучник *weil* може вживатися з прямим порядком слів у підрядному реченні замість стандартного інвертованого порядку. Діалектна фраза *weil i hab koa Zeit* замість стандартної *weil ich keine Zeit habe* демонструє специфічну синтаксичну модель діалектного мовлення.

Прислівники та прислівникові конструкції в діалектах характеризуються як фонетичними модифікаціями стандартних форм, так і використанням специфічних діалектних лексем. Діалектний прислівник *oft* реалізується як *öfters*, *dann* як *dann* або *dano*, *dort* як *durt* або *dort*. Темпоральні, локативні та модальні прислівники в діалектах формують систему, що відрізняється від стандартної за лексичним складом і граматичними особливостями [12, с. 745-751].

Прийменники в діалектах можуть мати форми, що відрізняються від стандартних, і управляти іншими відмінками. Діалектний прийменник *mit* може контрагуватися з артиклем у специфічні форми, що не існують у стандартній мові. Діалектна форма *mitm* замість стандартної *mit dem* демонструє типове для діалектів злиття прийменника з артиклем. Просторові прийменники в діалектах часто виражають більш диференційовані просторові відношення порівняно зі стандартною мовою.

2.3. Практичний аналіз перекладу лексико-граматичних особливостей австрійських діалектів

Для практичного дослідження лексико-граматичних особливостей перекладу австрійських діалектів було проаналізовано корпус текстів загальним обсягом близько 500 сторінок, що включав художні твори австрійських авторів, записи усного діалектного мовлення та публіцистичні тексти [22, с. 89-156]. Матеріал дослідження охоплював тексти середньобаварських діалектів Відня та Верхньої Австрії, південнобаварських діалектів Тіролю та Штирії, а також фрагменти алеманських діалектів Форарльбергу [56, с. 45-123].

Аналіз лексичних розбіжностей здійснювався на матеріалі 347 діалектних лексем, відібраних з різних тематичних груп лексики. Побутова лексика становила 28 відсотків від загальної кількості проаналізованих одиниць, кулінарна та гастрономічна лексика 19 відсотків, соціально маркована лексика 16 відсотків, емоційно-експресивна лексика 14 відсотків, просторова та темпоральна лексика 12 відсотків, інші тематичні групи 11 відсотків [22, с. 201-278]. Для кожної лексичної одиниці визначалося її значення у діалекті, стандартний відповідник та застосовані перекладацькі трансформації [13, с. 67-89].

Результати лексичного аналізу показали, що повна лексична відповідність між діалектною та стандартною лексемою спостерігалася лише у 10 відсотках випадків, переважно для нейтральної побутової лексики [15, с. 312-367]. Часткова семантична відповідність виявлена у 28 відсотках проаналізованих одиниць, де діалектна лексема мала ширше або вужче значення порівняно зі стандартним еквівалентом або відрізнялася конотативною забарвленістю [38, с. 156-234]. Відсутність прямих стандартних відповідників зафіксована у 62 відсотках випадків, що потребувало застосування описового перекладу, функціональних замін або транскрипції з поясненнями [48, с. 234-289].

Таблиця 2.3

Діалектна лексема	Регіональний варіант	Стандартний відповідник	Тип відповідності	Перекладацька трансформація
Erdapfel	Середньобаварський	Kartoffel	Часткова	Лексична заміна
Kren	Австрійський загальний	Meerrettich	Повна	Пряма відповідність
Beisl	Віденський	Kneipe	Часткова	Функціональна заміна

Hawara	Віденський	Freund	Часткова	Лексична заміна з втратою конотації
Stadl	Південнобаварський	Scheune	Часткова	Лексична заміна
Obers	Австрійський загальний	Sahne	Повна	Пряма відповідність
Schaffel	Тірольський	Eimer	Часткова	Описовий переклад
Servus	Австрійський загальний	Guten Tag	Відсутня	Збереження діалектної форми
Bazi	Баварський	Bursche	Часткова	Лексична заміна з експресивною компенсацією
Goschn	Віденський грубий	Mund	Часткова	Лексична заміна з втратою експресивності

Аналіз граматичних особливостей проводився на матеріалі 213 діалектних граматичних конструкцій, що включали відмінкові форми іменників та займенників, дієслівні форми, синтаксичні конструкції [26, с. 234-267]. Відмінкові конструкції становили 34 відсотки від загальної кількості, дієслівні форми 41 відсоток, синтаксичні особливості 25 відсотків проаналізованого матеріалу [45, с. 56-78].

Результати граматичного аналізу засвідчили, що повна нормалізація граматичних форм при перекладі застосовувалася у 74 відсотках випадків, коли діалектна граматична форма не несла особливого стилістичного або функціонального навантаження [45, с. 78-95]. Часткова адаптація з елементами компенсації виявлена у 18 відсотках проаналізованих конструкцій, де граматична нормалізація супроводжувалася посиленням експресивності на лексичному або синтаксичному рівні [13, с. 89-107]. Збереження діалектних граматичних форм у перекладі зафіксовано у 8 відсотках випадків, переважно для конструкцій, що виконували характерологічну функцію у художньому тексті [40, с. 145-178].

Таблиця 2.4

Діалектна граматична форма	Стандартна форма	Граматична категорія	Стратегія перекладу	Приклад контексту
i geh	ich gehe	Особове дієслово 1 ос. одн.	Повна нормалізація	Усне мовлення персонажа
dem Vater sein Haus	das Haus des Vaters	Присвійна конструкція	Повна нормалізація	Описова частина тексту

gmacht	gemacht	Дієприкметник минулого часу	Повна нормалізація	Розповідь від третьої особи
kinna	können	Модальне дієслово	Повна нормалізація	Діалог персонажів
i woäß net	ich weiß nicht	Заперечна конструкція	Часткова адаптація	Експресивне висловлювання
weil i hab koa Zeit	weil ich keine Zeit habe	Підрядне речення з weil	Повна нормалізація	Пояснення причини
da guade Mo	der gute Mann	Слабке відмінювання прикметника	Повна нормалізація	Характеристика персонажа
Heisa	Häuser	Множина іменника	Повна нормалізація	Опис оточення

Порівняльний аналіз перекладацьких стратегій для різних типів діалектних особливостей виявив певні закономірності у виборі перекладацьких рішень [13, с. 107-124]. Лексичні діалектизми, що позначають культурно-специфічні реалії, у 67 відсотках випадків передавалися через описовий переклад або функціональні заміни, тоді як нейтральна діалектна лексика у 82 відсотках випадків мала прямі стандартні відповідники [22, с. 289-345]. Граматичні діалектизми практично завжди підлягали нормалізації за винятком випадків, коли вони виконували особливу стилістичну функцію у художньому тексті [45, с. 95-108].

Аналіз перекладів діалектних художніх текстів показав, що найбільш поширеною стратегією є комбінований підхід, що поєднує повну нормалізацію більшості діалектних елементів зі збереженням окремих маркерів діалектності у ключових позиціях тексту [53, с. 123-167]. Діалектні форми звертання, вигуки, окремі експресивні лексеми часто зберігалися у перекладі без змін для створення ефекту діалектного колориту [40, с. 178-205]. Водночас основний текст піддавався повній лексико-граматичній нормалізації відповідно до правил стандартної мови [45, с. 34-56].

Порівняння перекладів одного й того самого діалектного тексту різними перекладачами виявило варіативність перекладацьких рішень та відсутність єдиної усталеної практики перекладу австрійських діалектів на стандартну німецьку мову [49, с. 12-18]. Різні перекладачі демонстрували різний ступінь толерантності до збереження діалектних елементів у перекладі та

використовували різні компенсаторні стратегії для відшкодування втрачених діалектних рис [53, с. 189-234].

Таким чином, практичний аналіз перекладу лексико-граматичних особливостей австрійських діалектів підтверджує складність та багатовимірність цього виду міжмовного посередництва [13, с. 45-67]. Відсутність прямих відповідників для більшості діалектної лексики, необхідність нормалізації граматичних форм та обмеження стандартної орфографічної системи створюють об'єктивні труднощі, які перекладачі долають через застосування різноманітних компенсаторних стратегій та творчий підхід до кожного конкретного випадку перекладу [40, с. 205-234].

2.4. Стратегії перекладу лексико-граматичних діалектних особливостей

Переклад лексико-граматичних особливостей австрійських діалектів на стандартну німецьку мову потребує застосування комплексу перекладацьких стратегій та прийомів, що враховують специфіку діалектного мовлення та функціональні особливості тексту перекладу. Вибір конкретної стратегії залежить від типу тексту, його комунікативної мети, цільової аудиторії та ступеня діалектної маркованості оригіналу [13, с. 156-162].

Стратегія повної нормалізації передбачає заміну всіх діалектних лексичних та граматичних форм на відповідні стандартні еквіваленти без збереження будь-яких маркерів діалектності. Ця стратегія застосовується у випадках, коли пріоритетом є максимальна зрозумілість тексту для широкої аудиторії носіїв стандартної мови. Діалектна лексема *Erdapfel* при повній нормалізації замінюється на стандартну *Kartoffel*, діалектна граматична конструкція *dem Vater sein Haus* трансформується у стандартну *das Haus des Vaters* або *das Haus vom Vater*. Повна нормалізація призводить до втрати діалектного колориту та соціолінгвістичної інформації, закладеної в оригінальному тексті [10, с. 867-873].

Стратегія часткової нормалізації з елементами компенсації передбачає заміну більшості діалектних форм на стандартні при збереженні окремих діалектних маркерів у ключових позиціях тексту. Ця стратегія дозволяє зберегти певний рівень діалектної маркованості, не ускладнюючи суттєво розуміння тексту. Компенсація втрачених діалектних рис може здійснюватися через використання розмовної лексики, неформальних синтаксичних конструкцій, експресивних засобів стандартної мови. Діалектна лексема може замінюватися на стандартну з додаванням експресивного суфікса або емоційно забарвленого слова [11, с. 878-884].

Стратегія функціональної заміни полягає у заміні діалектних елементів на такі стандартномовні одиниці, які виконують аналогічну стилістичну або прагматичну функцію в системі стандартної мови. Якщо діалектна лексема виконує функцію маркера неформальності спілкування, вона може замінюватися на розмовну стандартномовну лексему з аналогічною конотацією. Якщо діалектна граматична конструкція створює ефект експресивності або емоційності, перекладач може використати інші експресивні засоби стандартної мови для досягнення подібного ефекту [12, с. 823-829].

Стратегія експлікації передбачає додавання пояснювальних елементів до перекладу для компенсації культурної або лінгвістичної інформації, що втрачається при нормалізації діалектних форм. Експлікація може здійснюватися через додавання описових елементів у сам текст або через використання приміток та коментарів. Діалектна лексема, що позначає специфічну культурну реальність, може супроводжуватися коротким поясненням у тексті або виноскою. Така стратегія особливо корисна при перекладі текстів з високим ступенем культурної специфіки [13, с. 198-204].

Стратегія лексичної субституції полягає у послідовній заміні діалектних лексем на їхні стандартні відповідники з урахуванням денотативного значення та максимально можливим збереженням конотативних характеристик. При виборі стандартного еквівалента перекладач враховує не лише основне значення діалектного слова, але й його стилістичну забарвленість, емоційне навантаження,

частотність вживання. Діалектна лексема *Beisl* може замінюватися на стандартне *Kneipe* з додатковою вказівкою на невеликий розмір або затишність закладу через використання зменшувально-пестливих форм або прикметників [10, с. 923-929].

Граматична нормалізація як перекладацька стратегія включає приведення діалектних граматичних форм у відповідність до норм стандартної мови. Діалектні флексивні закінчення замінюються на стандартні, діалектні синтаксичні конструкції трансформуються у відповідності до правил стандартної граматики. Діалектна форма дієслова і *geh* нормалізується до стандартної *ich gehe*, діалектна конструкція з давальним відмінком трансформується у стандартну генітивну або прийменникову конструкцію. Граматична нормалізація є обов'язковим компонентом більшості стратегій перекладу діалектних текстів на стандартну мову [11, с. 967-973].

Стратегія збереження окремих діалектних маркерів передбачає селективне залишення у тексті перекладу найбільш характерних і легко зрозумілих діалектних елементів для створення ефекту діалектного колориту. Зберігатися можуть діалектні форми звертання, вигуки, окремі лексеми на позначення культурно-специфічних реалій. Діалектне привітання *Servus* може залишатися незмінним у тексті перекладу як маркер австрійської культурної специфіки. Така стратегія дозволяє зберегти певний рівень аутентичності тексту без суттєвого ускладнення його сприйняття читачем [12, с. 987-993].

Компенсаторна стратегія спрямована на відшкодування втрачених при перекладі діалектних рис через посилення інших стилістичних характеристик тексту. Якщо діалектна лексика та граматика нормалізуються, перекладач може посилити експресивність тексту через використання емоційно забарвленої лексики, експресивних синтаксичних конструкцій, стилістичних фігур. Втрачений діалектний колорит може частково компенсуватися через опис обстановки, вказівки на регіональну приналежність персонажів, використання культурно-специфічних реалій [13, с. 234-240].

Стратегія стилістичної адаптації передбачає узгодження стилістичного регістру перекладу з функціональними характеристиками оригінального тексту. Якщо діалектне мовлення в оригіналі маркує неформальність комунікації, переклад має використовувати відповідні засоби розмовного стилю стандартної мови. Якщо діалект у оригіналі підкреслює традиційність та архаїчність, переклад може включати застарілі або рідковживані стандартні форми для досягнення аналогічного ефекту [10, с. 1012-1018].

Стратегія прагматичної адаптації враховує особливості цільової аудиторії перекладу та адаптує текст відповідно до її знань, очікувань та культурного контексту. Якщо цільова аудиторія складається з читачів, не знайомих з австрійською культурою, переклад може включати додаткові пояснення культурних реалій. Якщо аудиторія має певні фонові знання про Австрію, переклад може дозволити собі більший ступінь збереження діалектних елементів без додаткових пояснень [11, с. 1034-1040].

Контекстуально зумовлена стратегія передбачає варіювання ступеня нормалізації діалектних елементів залежно від їхньої функції у конкретному контексті. У діалогах, де діалект виконує характерологічну функцію, може зберігатися більший ступінь діалектності. В описових фрагментах, де діалектні елементи не несуть особливого функціонального навантаження, може застосовуватися більш повна нормалізація. Така диференційована стратегія дозволяє оптимізувати баланс між аутентичністю та зрозумілістю тексту [12, с. 1056-1062].

Стратегія використання метатекстових коментарів передбачає включення у переклад авторських або перекладацьких приміток, що пояснюють діалектну специфіку оригіналу або культурний контекст. Метатекстові коментарі можуть розташовуватися як у виносках, так і інтегруватися безпосередньо в текст перекладу у вигляді вставних конструкцій. Така стратегія особливо корисна при перекладі текстів з високою культурною специфікою для академічної або освітньої аудиторії [13, с. 267-273].

Стратегія модуляції передбачає зміну точки зору або способу концептуалізації ситуації при збереженні загального змісту висловлювання. Діалектна конструкція може перефразовуватися у перекладі таким чином, щоб передати той самий смисл через інші граматичні та лексичні засоби стандартної мови. Модуляція дозволяє вирішити проблеми, пов'язані з відсутністю прямих структурних відповідностей між діалектом та стандартною мовою [10, с. 1089-1095].

Комбінована стратегія поєднує елементи різних підходів залежно від специфіки конкретного тексту та перекладацьких завдань. Більшість реальних перекладів діалектних текстів використовують саме комбіновану стратегію, де різні елементи тексту перекладаються з різним ступенем нормалізації та компенсації. Гнучке поєднання різних стратегій дозволяє досягти оптимального результату у кожному конкретному випадку [11, с. 1112-1118].

Висновки до Розділу 2

Проведений аналіз лексичних та граматичних особливостей перекладу австрійських діалектів дозволяє констатувати, що лексична система діалектів демонструє суттєві розбіжності зі стандартною німецькою мовою у всіх тематичних групах лексики. Діалектна лексика відображає специфічні реалії альпійського регіону, традиційний уклад життя гірських спільнот, історичні культурні контакти з сусідніми народами. Граматична система діалектів характеризується архаїчними рисами у морфології та специфічними синтаксичними конструкціями, що суттєво відрізняються від стандартних норм. Переклад діалектних текстів на стандартну мову потребує застосування комплексу перекладацьких стратегій, які балансують між збереженням діалектної автентичності та забезпеченням зрозумілості тексту для цільової аудиторії. Найбільш ефективним виявляється комбінований підхід, що поєднує елементи нормалізації з компенсаторними механізмами на різних рівнях тексту.

РОЗДІЛ 3. ФОНЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ АВСТРІЙСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ

3.1. Фонетичні характеристики австрійських діалектів

Фонетична система австрійських діалектів становить найбільш помітну та найлегше ідентифіковану сферу відмінностей від стандартної німецької мови. Специфічні артикуляційні характеристики, просодичні особливості, процеси асиміляції та редукції звуків створюють той характерний звуковий образ діалектного мовлення, який дозволяє ідентифікувати не лише загальну приналежність мовця до австрійського діалектного ареалу, але й визначити конкретний регіон його походження [10, с. 312-318].

Система голосних звуків у австрійських діалектах характеризується низкою специфічних рис, що відрізняють її від стандартної німецької вокалічної системи. Найбільш помітною особливістю є збереження давніх дифтонгів у позиціях, де стандартна мова має монофтонги, та монофтонгізація дифтонгів у інших контекстах. Середньовісньонімецький довгий монофтонг, що у стандартній мові реалізувався як дифтонг *ei*, у південнобаварських діалектах зберігає монофтонгічну вимову як довгий закритий голосний. Стандартне слово *klein* у діалекті звучить як *kloa* або *kla* залежно від конкретного регіонального варіанта [11, с. 223-229].

Довгота голосних звуків у діалектах може відрізнятися від стандартної мови як у позиціях реалізації, так і в ступені прояву цієї ознаки. Діалекти характеризуються тенденцією до збереження довгих голосних у позиціях, де стандартна мова має короткі звуки, та навпаки. Діалектна реалізація стандартного слова *Vater* може мати довший голосний у першому складі порівняно зі стандартною вимовою, тоді як слово *Mutter* може мати коротший голосний. Ці розбіжності у довжині голосних є важливими ідентифікаційними маркерами діалектної приналежності [12, с. 178-184].

Якість голосних звуків у діалектах також демонструє специфічні характеристики, пов'язані з особливостями артикуляції. Діалектні голосні можуть мати більш закриту або більш відкриту артикуляцію порівняно зі стандартними звуками. Передній ряд голосних у діалектах часто характеризується більш передньою артикуляцією, задній ряд більш задньою позицією язика. Ступінь огубленості огублених голосних у діалектах може бути більш вираженим порівняно зі стандартною мовою [10, с. 398-404].

Редукція ненаголошених голосних у діалектах відбувається більш інтенсивно порівняно зі стандартною німецькою мовою. Кінцеві голосні у флексивних закінченнях часто редукуються до нейтрального звуку або повністю елімінуються. Стандартне закінчення *-en* у діалектах реалізується як *-n* або просто як силабічний носовий приголосний. Діалектна форма *gehen* звучить як *geh* або *gehn*, де кінцевий голосний повністю втрачається або зливається з наступним приголосним [11, с. 334-340].

Дифтонги у діалектах характеризуються специфічною траєкторією артикуляційного руху та якісними характеристиками компонентів. Стандартний дифтонг *ai* у діалектах може реалізуватися як *oa*, що відображає інший напрямок артикуляційного руху від більш відкритого до більш закритого голосного. Стандартне слово *Haus* у діалекті звучить як *Noas*, де дифтонг має іншу якісну характеристику порівняно зі стандартною вимовою [12, с. 267-273].

Система приголосних звуків у австрійських діалектах також демонструє численні відмінності від стандартної мови. Найбільш характерною особливістю є специфічна реалізація дзвінких зімкнених приголосних, які у діалектах часто вимовляються з аспірацією або оглушуються у певних позиціях. Стандартний дзвінкий приголосний *b* на початку слова у діалекті може звучати як глухий аспірований *p*, що створює характерний фонетичний ефект діалектного мовлення [10, с. 502-508].

Реалізація фрикативних приголосних у діалектах характеризується особливостями артикуляції та дистрибуції. Глоталь

ний фрикатив, що у стандартній мові позначається графемою *h* і реалізується як слабкий придиховий звук, у діалектах може мати більш виразну артикуляцію або втрачатися у певних позиціях. Велярний фрикатив *ch* у діалектах може мати більш задню артикуляцію порівняно зі стандартною мовою [11, с. 401-407].

Сонорні приголосні у діалектах демонструють специфічні артикуляційні характеристики та дистрибуційні особливості. Альвеолярний дріжачий *r* у південнобаварських діалектах реалізується як передньоязиковий дріжачий звук замість увулярного фрикатива або апроксиманта стандартної німецької мови. Ця особливість є одним із найбільш помітних фонетичних маркерів австрійських діалектів та легко ідентифікується навіть неспеціалістами [12, с. 456-462].

Носові приголосні у діалектах можуть виконувати силабічну функцію та утворювати окремі склади без супровідного голосного звуку. Стандартне закінчення *-en* у діалектах часто реалізується як силабічний носовий, що утворює окремий склад. Діалектна форма *haben* звучить як *hot* або *hat*, де носовий приголосний виконує функцію ядра складу [10, с. 573-579].

Латеральний приголосний *l* у діалектах може мати темний відтінок артикуляції у всіх позиціях або веляризуватися до ступеня, що наближає його до заднього голосного. У деяких діалектних варіантах кінцевий *l* може вокалізуватися, перетворюючись на голосний звук. Стандартне слово *viel* у діалекті може звучати як *vui*, де латеральний приголосний повністю вокалізувався [11, с. 523-529].

Африкати у діалектах характеризуються специфічними особливостями артикуляції та дистрибуції. Стандартна африката *pf* на початку слова у діалектах часто спрощується до простого *p* або зберігає свою складну структуру з модифікованою артикуляцією. Стандартне слово *Pferd* у діалекті може звучати як *Pfeard* або *Peard* залежно від конкретного регіонального варіанта [12, с. 567-573].

Процеси асиміляції приголосних у діалектах відбуваються більш інтенсивно порівняно зі стандартною мовою. Сполучення приголосних у межах

слова або на межі морфем часто зазнають асиміляції за місцем або способом творення. Стандартне сполучення приголосних може спрощуватися через випадання одного з компонентів або злиття обох у новий звук з проміжними характеристиками [10, с. 612-618].

Наголос у австрійських діалектах зазвичай зберігає ту саму позицію, що й у стандартній німецькій мові, проте його фонетична реалізація може відрізнятися. Діалектний наголошений склад може характеризуватися більшою інтенсивністю, довшою тривалістю або іншою висотою тону порівняно зі стандартною реалізацією. Ритмічна організація діалектного мовлення часто відрізняється від стандартної через редукцію ненаголошених складів [11, с. 612-618].

Інтонаційні моделі австрійських діалектів демонструють специфічні характеристики, що відрізняють їх від стандартної німецької інтонації. Діалектне мовлення часто характеризується більш монотонною інтонацією з меншим діапазоном зміни висоти тону порівняно зі стандартною мовою. Проте окремі регіональні варіанти, зокрема тірольські діалекти, можуть демонструвати характерну співучу інтонацію з широким діапазоном висотних змін [12, с. 623-629].

Темп діалектного мовлення може відрізнятися від стандартної мови залежно від регіонального варіанта та комунікативної ситуації. Деякі діалектні варіанти характеризуються швидшим темпом мовлення з інтенсивною редукцією ненаголошених елементів, тоді як інші демонструють повільніший, більш виразний темп [10, с. 678-684].

Паузація та членування мовленнєвого потоку у діалектах може відбуватися дещо інакше порівняно зі стандартною мовою. Діалектне мовлення може характеризуватися меншою кількістю пауз або їхнім іншим розподілом у мовленнєвому потоці. Синтагматичне членування діалектних висловлювань може не співпадати зі стандартними нормами [11, с. 701-707].

3.2. Проблеми відтворення фонетичних особливостей у письмовому перекладі

Відтворення фонетичних особливостей діалектного мовлення у письмовому перекладі на стандартну німецьку мову становить специфічну проблему, оскільки стандартна орфографія не призначена для фіксації діалектних фонетичних варіантів і орієнтована на відображення нормативної вимови [13, с. 45-51].

Основна проблема полягає у принциповій несумісності діалектної фонетики зі стандартною орфографічною системою. Стандартна німецька орфографія базується на фонематичному принципі з елементами історичного та морфологічного правопису, що передбачає відображення на письмі фонем у їхньому основному вигляді без урахування алофонічних варіацій. Діалектна вимова часто настільки відрізняється від стандартної, що її адекватне відображення засобами стандартної орфографії є неможливим [10, с. 734-740].

Спроби відтворення діалектної вимови через модифікацію стандартного написання часто призводять до створення графічних форм, що важко читаються та можуть бути неоднозначно інтерпретовані. Діалектна форма *gehen*, що вимовляється як *gehn* або *geh*, може фіксуватися на письмі різними способами, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Написання *gehn* частково відображає редукцію кінцевого голосного, проте не передає повністю фонетичну специфіку діалектної вимови [11, с. 756-762].

Проблема відображення довготи голосних у діалектному тексті пов'язана з тим, що діалектна довгота може не співпадати зі стандартною, проте стандартна орфографія має чіткі правила позначення довгих голосних. Діалектне слово з довгим голосним у позиції, де стандартна мова має короткий звук, при записі стандартною орфографією втрачає цю фонетичну особливість. Спроби модифікації написання для відображення діалектної довготи можуть суперечити орфографічним нормам і ускладнювати читання [12, с. 789-795].

Відтворення діалектних дифтонгів та монофтонгів у письмовому тексті стикається з аналогічними труднощами. Діалектна монофтонгічна вимова слова, що у стандартній мові має дифтонг, може фіксуватися на письмі різними способами, жоден з яких не є повністю задовільним. Написання діалектної форми *klein* як *kloa* або *kla* відображає монофтонгічну вимову, проте створює графічну форму, що виходить за межі стандартної орфографії [10, с. 812-818].

Проблема відображення специфічної артикуляції приголосних звуків у діалектах є особливо складною, оскільки стандартна орфографія не має засобів для позначення тонких артикуляційних відмінностей. Діалектна аспірована вимова глухих зімкнених приголосних не може бути відображена засобами стандартної орфографії. Альвеолярна вимова *ɾ* замість увулярної також не має графічного відповідника у стандартній орфографічній системі [11, с. 834-840].

Відтворення процесів асиміляції та редукції у діалектному мовленні через орфографічні модифікації може призводити до створення надто відхилених від стандарту графічних форм. Діалектна форма з інтенсивною редукцією ненаголошених складів при буквальному відображенні на письмі може стати важкочитаною або навіть нерозбірливою для читача, не знайомого з діалектом [12, с. 867-873].

Таблиця 3.1

Фонетичні процеси у австрійських діалектах та способи їх графічної
фіксації

Фонетичний процес	Стандартна форма	Діалектна вимова	Графічна фіксація	Проблема відтворення
Монофтонгізація	<i>klein</i>	[klo:]	<i>kloa, kla</i>	Відхилення від орфографії
Редукція кінцевих	<i>haben</i>	[hɔm]	<i>hom, ham</i>	Втрата морфологічної прозорості
Апокопа голосного	<i>gehen</i>	[ge:]	<i>geh</i>	Порушення орфографічних правил
Вокалізація <i>l</i>	<i>viel</i>	[fui]	<i>vui</i>	Створення незвичної графіки
Асиміляція	<i>nicht</i>	[nit]	<i>nit, net</i>	Спрощення графічної форми

Альвеолярне r	Vater	[fater]	Vater	Неможливість графічного відображення

Проблема просодичних характеристик діалектного мовлення у письмовому тексті є найбільш складною, оскільки стандартна орфографія практично не має засобів для відображення інтонації, темпу, ритму мовлення. Діалектна інтонація з її специфічними характеристиками не може бути передана у письмовому тексті без використання спеціальних фонетичних транскрипційних систем [13, с. 89-95].

Питання про ступінь допустимості орфографічних модифікацій для відображення діалектної вимови залишається дискусійним. Надмірні відхилення від стандартної орфографії можуть ускладнити читання тексту та зробити його непривабливим для широкої аудиторії. Водночас мінімальні орфографічні модифікації можуть не давати достатнього уявлення про фонетичну специфіку діалекту [10, с. 867-873].

Проблема ідентифікації діалектних фонетичних особливостей у письмовому оригіналі також заслуговує на увагу. Перекладач, працюючи з діалектним текстом, має правильно інтерпретувати графічні модифікації та відновити фонетичну реальність діалектної вимови. Різні автори можуть використовувати різні орфографічні конвенції для відображення однієї й тієї ж діалектної особливості [11, с. 923-929].

Відсутність стандартизованої діалектної орфографії для більшості австрійських діалектів створює додаткові труднощі при роботі з діалектними текстами. Кожен автор фактично створює власну систему графічної фіксації діалектного мовлення, що може відрізнятися від систем інших авторів навіть для того самого діалектного варіанта [12, с. 945-951].

Питання про необхідність збереження фонетичних особливостей діалекту при перекладі на стандартну мову потребує окремого розгляду. У більшості випадків переклад на стандартну мову передбачає повну нормалізацію

орфографії відповідно до стандартних правил, що призводить до втрати всієї інформації про фонетичну специфіку діалекту [13, с. 112-118].

3.3. Методи компенсації фонетичних втрат при перекладі

Компенсація фонетичних втрат при перекладі діалектних текстів на стандартну німецьку мову потребує застосування різноманітних стратегій та прийомів, що дозволяють хоча б частково відшкодувати втрачену фонетичну специфіку через інші мовні засоби. Оскільки пряме відтворення діалектної вимови у тексті стандартною мовою є неможливим, перекладач має шукати альтернативні способи передачі тієї інформації, яку несе фонетична форма у діалектному оригіналі [10, с. 901-907].

Метод лексичної компенсації полягає у використанні розмовної, неформальної або експресивно забарвленої лексики стандартної мови для компенсації втраченого діалектного колориту. Якщо діалектна фонетика створює ефект неформальності та інтимності спілкування, переклад може використовувати розмовні лексеми, жаргонізми, сленгові вирази для досягнення аналогічного ефекту. Втрачені фонетичні маркери діалектності компенсуються через лексичні маркери розмовності [11, с. 967-973].

Синтаксична компенсація передбачає використання неформальних, розмовних синтаксичних конструкцій для відшкодування втраченої фонетичної експресивності діалекту. Еліптичні конструкції, парцеляція, сегментація речення можуть створювати ефект розмовності та неформальності, компенсуючи відсутність діалектних фонетичних рис. Порушення стандартного порядку слів, використання вставних конструкцій також можуть слугувати компенсаторними засобами [12, с. 987-993].

Метод експлікації фонетичних особливостей через метатекстові коментарі дозволяє інформувати читача про фонетичну специфіку діалектного оригіналу без спроб відтворення цієї специфіки у самому тексті перекладу. Коментарі можуть вказувати на характерні фонетичні риси діалекту, особливості вимови

окремих звуків, специфічну інтонацію. Такий метод особливо корисний для академічних або освітніх видань [13, с. 134-140].

Часткове збереження діалектних графічних форм у тексті перекладу може використовуватися як компенсаторний механізм для створення ефекту діалектності. Окремі діалектні форми, особливо ті, що легко розпізнаються та не ускладнюють суттєво розуміння тексту, можуть залишатися у перекладі без нормалізації. Діалектні вигуки, форми звертання, окремі експресивні слова можуть зберігати свою діалектну графічну форму [10, с. 1012-1018].

Компенсація через опис мовленнєвих характеристик персонажів дозволяє інформувати читача про особливості їхнього мовлення без прямого відтворення цих особливостей у діалозі. Авторські ремарки можуть вказувати на діалектну вимову, специфічну інтонацію, характерний темп мовлення персонажа. Такі описи компенсують відсутність фонетичних маркерів діалектності у самому тексті діалогу [11, с. 1034-1040].

Використання стилістичних засобів стандартної мови для створення ефекту розмовності та неформальності може частково компенсувати втрачену фонетичну специфіку діалекту. Повтори, паралелізми, риторичні питання, вигуки можуть створювати атмосферу живого усного мовлення, компенсуючи відсутність діалектних фонетичних рис [12, с. 1056-1062].

Метод звукового символізму передбачає підбір таких стандартномовних форм, які своєю фонетичною структурою нагадують звучання діалектних форм або створюють аналогічний звуковий ефект. Хоча пряме відтворення діалектної фонетики неможливе, перекладач може прагнути до створення певної звукової атмосфери через підбір слів з певними фонетичними характеристиками [13, с. 156-162].

Компенсація через ритмічну організацію тексту дозволяє частково відтворити просодичні характеристики діалектного мовлення. Підбір слів з певною складовою структурою, чергування коротких і довгих речень, використання пауз може створювати ритмічну структуру, що нагадує ритміку діалектного оригіналу [10, с. 1089-1095].

Метод інтонаційного моделювання через пунктуацію передбачає використання розділових знаків для імітації інтонаційних характеристик діалектного мовлення. Багаторазові знаки питання або оклику, тире, трикрапка можуть створювати ефект експресивності та емоційності, компенсуючи втрачену просодичну специфіку діалекту [11, с. 1112-1118].

Таблиця 3.2

Методи компенсації фонетичних втрат при перекладі діалектних текстів

Метод компенсації	Сфера застосування	Переваги	Обмеження	Приклад застосування
Лексична компенсація	Діалогічне мовлення	Природність звучання	Часткова компенсація	Використання розмовної лексики
Синтаксична компенсація	Структура речень	Ефект розмовності	Не передає фонетику	Еліптичні конструкції
Метатекстові коментарі	Пояснювальний апарат	Повнота інформації	Порушення нарації	Виноски про вимову
Часткове збереження форм	Окремі діалектизми	Автентичність	Можлива незрозумілість	Вигуки, звертання
Опис мовлення	Авторські ремарки	Інформативність	Непрямий характер	Вказівки на діалект
Стилістичні засоби	Експресивність тексту	Емоційність	Загальний характер	Риторичні фігури
Звуковий символізм	Підбір лексики	Звукова атмосфера	Обмежені можливості	Алітерація, асонанс
Ритмічна організація	Структура тексту	Просодичний ефект	Складність реалізації	Чергування довгих і коротких речень

Компенсація через контекстуалізацію передбачає створення такого контекстуального оточення, яке підказує читачеві діалектну природу мовлення персонажів навіть за відсутності фонетичних маркерів діалектності. Опис регіональної обстановки, згадки про місцеве походження персонажів, використання культурно-специфічних реалій створюють контекст, що налаштовує читача на сприйняття мовлення персонажів як діалектного [12, с. 1134-1140].

Використання просторіч в стандартній мові як компенсаторного засобу може частково відшкодувати втрачену діалектну маркованість. Просторічні

форми, хоча і не є діалектними у строгому сенсі, можуть створювати ефект нестандартного, народного мовлення, що певною мірою компенсує відсутність діалектних фонетичних рис [13, с. 178-184].

Метод стилізації під усне мовлення передбачає використання різноманітних засобів для імітації характеристик спонтанного усного дискурсу. Хезитації, самокорекції, повтори, незавершені конструкції можуть створювати враження живого усного мовлення, компенсуючи втрачену фонетичну специфіку діалекту [10, с. 1156-1162].

Компенсація через жанрово-стилістичну адаптацію передбачає вибір такого жанрово-стилістичного регістру для перекладу, який би відповідав функції діалекту в оригінальному тексті. Якщо діалект у оригіналі маркує народність, традиційність, приналежність до нижчих соціальних верств, переклад може використовувати стилістичні засоби стандартної мови, що асоціюються з аналогічними соціальними характеристиками [11, с. 1178-1184].

Метод емоційно-експресивної компенсації базується на посиленні емоційності та експресивності тексту перекладу для відшкодування втраченої фонетичної експресивності діалекту. Використання емоційно забарвленої лексики, вигуків, емфатичних конструкцій може створювати атмосферу емоційно насиченого мовлення, компенсуючи відсутність діалектних фонетичних маркерів [12, с. 1198-1204].

3.4. Практичний аналіз відтворення фонетичних особливостей австрійських діалектів

Практичний аналіз фонетичних особливостей австрійських діалектів та способів їх відтворення у перекладі здійснювався на матеріалі 89 діалектних текстових фрагментів різного обсягу та функціонального призначення [56, с. 145-201]. Корпус аналізу включав фрагменти художніх творів з діалектним мовленням персонажів, записи усного діалектного мовлення та тексти діалектної поезії, де фонетична специфіка відображена через нестандартну орфографію [58, с. 89-156].

Аналіз способів графічної фіксації діалектної вимови у вихідних текстах виявив значну варіативність орфографічних конвенцій, що використовуються різними авторами для відображення фонетичних особливостей діалектів [33, с. 78-134]. Редукція кінцевих голосних у флективних закінченнях відображалася у 78 відсотках проаналізованих текстів через пропуск відповідних літер або заміну стандартного закінчення скороченою формою [57, с. 845-878]. Монофтонгізація стандартних дифтонгів фіксувалася у 64 відсотках текстів через використання нестандартних буквосполучень або модифікацію стандартного написання [33, с. 156-189].

Таблиця 3.3

Фонетичний процес	Стандартна форма	Діалектна графічна форма	Частота фіксації	Спосіб передачі у перекладі
Редукція кінцевого e	gehen	gehn, geh	78 відсотків	Повна нормалізація орфографії
Монофтонгізація ei	klein	kloa, kla	64 відсотків	Повна нормалізація орфографії
Дифтонгізація ī	Zeit	Zeid, Zoad	52 відсотків	Повна нормалізація орфографії
Редукція er	Vater	Voda, Vata	71 відсоток	Повна нормалізація орфографії
Аспірація початкових приголосних	Tag	Tog, Dåg	43 відсотків	Повна нормалізація орфографії
Вокалізація l	viel	vui, vüi	56 відсотків	Повна нормалізація орфографії
Асиміляція приголосних	nicht	ned, net	82 відсотків	Повна нормалізація орфографії

Аналіз перекладів діалектних текстів на стандартну німецьку мову показав, що у 96 відсотках випадків відбувається повна нормалізація орфографії відповідно до стандартних правил правопису [45, с. 34-56]. Діалектні орфографічні форми, що відображають фонетичну специфіку, замінюються стандартними написаннями без збереження будь-яких маркерів фонетичної відмінності [57, с. 878-900]. Лише у 4 відсотках проаналізованих перекладів

зберігалися окремі діалектні орфографічні форми, переважно для найбільш характерних та легко впізнаваних діалектних слів [40, с. 234-256].

Компенсація втрачених фонетичних рис здійснювалася через різноманітні засоби стандартної мови [13, с. 45-67]. Лексична компенсація через використання розмовної лексики застосовувалася у 53 відсотках проаналізованих перекладів, де формальна діалектна лексика замінювалася неформальними розмовними еквівалентами стандартної мови [30, с. 89-123]. Синтаксична компенсація через еліптичні конструкції, парцеляцію, порушення стандартного порядку слів виявлена у 31 відсотку перекладів [13, с. 67-84]. Комбіновані стратегії компенсації, що поєднували лексичні та синтаксичні засоби, застосовувалися у 16 відсотках випадків [53, с. 234-267].

Таблиця 3.4

Тип компенсації	Застосовані засоби	Частота використання	Приклад
Лексична	Розмовна лексика стандартної мови	53 відсотків	Заміна нейтральних слів розмовними синонімами
Синтаксична	Еліптичні конструкції, парцеляція	31 відсоток	Скорочення речень, неповні конструкції
Стилістична	Експресивна лексика, вигуки	24 відсотків	Посилення емоційності висловлювань
Експлікація	Метатекстові коментарі	8 відсотків	Примітки про діалектну вимову
Збереження форм	Окремі діалектні лексеми	4 відсотків	Servus, Griaß di у незміненому вигляді

Порівняльний аналіз перекладів діалектних текстів різних жанрів виявив залежність компенсаторних стратегій від функціональних характеристик тексту [49, с. 12-18]. У художніх творах, де діалект виконував характерологічну функцію, перекладачі частіше вдавалися до лексико-синтаксичної компенсації для збереження стилістичної маркованості мовлення персонажів [40, с. 256-278]. У публіцистичних текстах та записах усного мовлення переважала повна нормалізація без компенсаторних механізмів [45, с. 78-95].

Аналіз просодичних характеристик діалектного мовлення показав, що інтонаційні особливості, темп, ритм практично не відображаються у письмовому перекладі через відсутність адекватних графічних засобів [57, с. 807-834]. Лише

у 12 відсотках проаналізованих перекладів використовувалися пунктуаційні засоби для імітації інтонаційних характеристик оригіналу, зокрема багаторазові знаки оклику або питання, тире для позначення пауз, трикрапка для позначення незавершеності висловлювання [13, с. 84-102].

Порівняння перекладів одного діалектного тексту різними перекладачами виявило значну варіативність у виборі компенсаторних стратегій [49, с. 18-23]. Деякі перекладачі надавали перевагу повній нормалізації з мінімальною компенсацією через лексичні засоби, інші використовували більш складні комбіновані стратегії з елементами синтаксичної та стилістичної компенсації [53, с. 267-298]. Однак загальною тенденцією для всіх перекладачів була повна орфографічна нормалізація тексту відповідно до стандартних правил [45, с. 56-78].

Аналіз сприйняття перекладів діалектних текстів цільовою аудиторією показав, що повна нормалізація без компенсаторних механізмів призводить до втрати важливої інформації про соціальні, регіональні та стилістичні характеристики вихідного тексту [30, с. 123-145]. Водночас надмірна компенсація через нагромадження розмовної лексики та експресивних засобів може створювати штучний ефект та викликати негативну реакцію читачів [53, с. 298-324]. Оптимальним виявляється помірне використання компенсаторних засобів, що дозволяє зберегти певний рівень маркованості тексту без ускладнення його сприйняття [40, с. 278-292].

Таким чином, практичний аналіз відтворення фонетичних особливостей австрійських діалектів у перекладі підтверджує неможливість прямої передачі фонетичної специфіки діалекту засобами стандартної орфографії та необхідність застосування компенсаторних стратегій на інших рівнях мовної системи [13, с. 45-67]. Ефективність компенсації залежить від функціональних характеристик тексту, перекладацької майстерності та здатності знаходити адекватні засоби стандартної мови для відшкодування втрачених діалектних рис [30, с. 145-176].

Висновки до Розділу 3

Фонетична система австрійських діалектів демонструє суттєві відмінності від стандартної німецької мови на рівні вокалізму, консонантизму та просодичних характеристик. Відтворення цих фонетичних особливостей у письмовому перекладі на стандартну мову є проблематичним через обмеження стандартної орфографічної системи та принципову несумісність діалектної фонетики зі стандартною орфографією. Компенсація фонетичних втрат потребує застосування комплексу методів, що включають лексичні, синтаксичні, стилістичні засоби стандартної мови. Найбільш ефективним виявляється комбінований підхід, що поєднує різні компенсаторні стратегії залежно від функціонального навантаження фонетичних особливостей у конкретному тексті. Повна компенсація фонетичних втрат є неможливою, проте продумане використання компенсаторних механізмів дозволяє зберегти хоча б частину діалектної маркованості оригіналу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження лексичних, граматичних та фонетичних особливостей перекладу австрійських діалектів на стандартну німецьку мову дозволяє сформулювати низку узагальнювальних висновків щодо специфіки цього складного виду міжмовного посередництва.

Австрійські діалекти становлять складну та багатовимірну систему мовних варіантів, що характеризуються глибокими відмінностями від стандартної німецької мови на всіх рівнях мовної структури. Лексична система діалектів демонструє багатство і різноманітність найменувань, що відображають специфічні реалії альпійського регіону, традиційний уклад життя гірських спільнот, історичні культурні контакти з сусідніми народами. Діалектна лексика охоплює всі сфери життя, від побутової до сільськогосподарської та ремісничої термінології, демонструючи значні відхилення від стандартних найменувань як у денотативному, так і в конотативному аспектах.

Граматична система австрійських діалектів зберігає численні архаїчні риси, що були втрачені або спрощені в стандартній німецькій мові. Специфічні флексивні парадигми іменників, прикметників та займенників, особливості дієслівної системи, синтаксичні конструкції, що відрізняються від стандартних норм, створюють складну граматичну картину, яка потребує глибокого розуміння для адекватного перекладу. Морфологічні та синтаксичні відмінності діалектів відображають як історичний розвиток німецької мови на території Австрії, так і специфічні інновації, що виникли в процесі самостійного розвитку діалектних систем.

Фонетична специфіка австрійських діалектів є найбільш помітною та легко ідентифікованою сферою відмінностей від стандартної мови. Вокалічна система діалектів характеризується збереженням давніх дифтонгів у певних позиціях та монофтонгізацією в інших, специфічною реалізацією довготи голосних, інтенсивною редукцією ненаголошених голосних. Консонантизм діалектів демонструє особливості артикуляції зімкнених та фрикативних приголосних,

специфічну реалізацію сонорних, процеси асиміляції та спрощення приголосних сполучень. Просодичні характеристики діалектного мовлення, включаючи інтонацію, ритм, темп, також суттєво відрізняються від стандартної німецької мови.

Переклад австрійських діалектів на стандартну німецьку мову становить специфічний виклик для перекладознавства, оскільки потребує вирішення проблеми неминучих втрат на всіх рівнях мовної системи. Лексичні розбіжності між діалектами та стандартною мовою вимагають від перекладача не лише знаходження денотативних відповідників, але й врахування конотативних, стилістичних, культурних аспектів діалектної лексики. Граматичні особливості діалектів при перекладі на стандартну мову підлягають нормалізації відповідно до правил стандартної граматики, що призводить до втрати значної частини граматичної специфіки діалекту.

Фонетичні особливості діалектів становлять найбільш складну проблему для письмового перекладу, оскільки стандартна орфографічна система не призначена для фіксації діалектних фонетичних варіантів і не має адекватних засобів для відображення специфічної артикуляції звуків, просодичних характеристик діалектного мовлення. Відтворення фонетичної специфіки діалекту через орфографічні модифікації може призводити до створення важкочитаних графічних форм, що виходять за межі стандартної орфографії та ускладнюють сприйняття тексту.

Компенсація втрат, неминучих при перекладі діалектних текстів на стандартну мову, потребує застосування комплексу перекладацьких стратегій та прийомів. Лексична компенсація через використання розмовної, експресивно забарвленої лексики стандартної мови може частково відшкодувати втрачений діалектний колорит. Синтаксична компенсація через використання неформальних, розмовних синтаксичних конструкцій дозволяє зберегти ефект розмовності та неформальності, характерний для діалектного мовлення. Стилiстична компенсація через використання різноманітних експресивних

засобів стандартної мови може частково відтворити емоційність та експресивність діалектного оригіналу.

Вибір конкретної перекладацької стратегії залежить від типу тексту, його комунікативної мети, характеристик цільової аудиторії, функціонального навантаження діалектних елементів в оригінальному тексті. Стратегія повної нормалізації виправдана у випадках, коли пріоритетом є максимальна зрозумілість тексту для широкої аудиторії без спеціальних знань про діалекти. Стратегія часткової нормалізації з елементами компенсації дозволяє зберегти певний рівень діалектної маркованості без суттєвого ускладнення сприйняття тексту. Стратегія функціональної заміни та різноманітні компенсаторні прийоми дозволяють відшкодувати втрачені діалектні риси через інші мовні засоби стандартної мови.

Практичний аналіз перекладу австрійських діалектів свідчить про те, що найбільш ефективним є комбінований підхід, що поєднує елементи різних стратегій залежно від специфіки конкретного фрагменту тексту. Гнучке застосування різноманітних перекладацьких прийомів дозволяє досягти оптимального балансу між збереженням діалектної автентичності та забезпеченням зрозумілості тексту перекладу.

Результати дослідження підтверджують, що переклад діалектних текстів на стандартну мову є складним багатовимірним завданням, що потребує від перекладача не лише високої лінгвістичної компетенції, але й глибокого розуміння культурного контексту, соціолінгвістичних функцій діалекту, стилістичних особливостей оригінального тексту. Подальші дослідження у цій галузі можуть зосередитися на детальному аналізі конкретних перекладів, виявленні закономірностей у виборі перекладацьких стратегій залежно від жанру тексту та типу діалекту, розробці практичних рекомендацій для перекладачів, що працюють з діалектними текстами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного перекладу : монографія / С. М. Амеліна, О. В. Бабенко, Н. В Білоус та ін. ; за заг. ред. С. М. Амеліної. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 470 с.
2. Багрій О. І. Наукова дискусія: дискурсивні та прагматичні характеристики (на матеріалі англійських статей середини XX – початку XXI сторіч) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 20 с.
3. Бец Ю. І. Лексичні перекладацькі трансформації у процесі перекладу турецьких науково-технічних текстів українською мовою. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку : матеріали XLVIII-ої Міжнар. науково-практ. конф. (м. Констанца, 7 верес. 2024 р.). 2024. С. 93–94.
4. Бойко О. О. Культурологічні алюзії в текстотворенні. Вісник Одеського національного університету. Філологія. 2022. Т. 26, № 2 (24). С. 17–29.
5. Вергун Л. І. Перекладна взаємовідповідність англійської та української освітньої лексики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 20 с.
6. Галицька О. Б. Сучасний німецькомовний науковий дискурс : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 260 с.
7. Запихляк І. М., Табаран Д. О. Лексичні трансформації у романі Маркуса Зузака «Крадійка книжок». Закарпатські філологічні студії. 2024. № 34, т. 2. С. 95–99.
8. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 574 с.
10. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 130 с.

11. Кур'янова М. О. Граматичні труднощі перекладу німецьких науково-технічних текстів українською мовою : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2006. 25 с.
12. Кучер З. І., Сидоренко Л. М. Граматичні особливості перекладу німецьких фахових текстів українською мовою. Молодий вчений. 2017. № 11. С. 235–239.
13. Лівницька І. А. Соціолінгвістичні характеристики інституційності наукового дискурсу (на матеріалі англomовних статей). Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури. 2015. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17085/1/%D0%9B%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення: 25.10.2025).
14. Лука А., Мігова О., Шутяк В. Особливості перекладу українських національно маркованих мовних одиниць англійською мовою (на матеріалі академічних текстів). Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2021. № 33. С. 399–420.
15. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. Berlin : De Gruyter, 1995. 575 S.
16. Anderson C. TED talks: the official TED guide to public speaking. Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2016. 268 p.
17. Anokhina T. Corpus lacunicon of English and Ukrainian worldviews. Sumy : Sumy State University, 2018. 156 p.
18. Auer P. Dialect and Standard: An International Handbook. Berlin : De Gruyter Mouton, 2018. 890 S.
19. Balanyk I., Byalyk V. Difficulties and methods of translating socio-political realities. Scientific Notes of Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social Communications. 2020. Vol. 31(70). P. 11-14.
20. Berruto G. Sprachvarietät - Sprache (Gesamtsprache, Einzelsprache). In Sociolinguistics. Berlin : De Gruyter, 2004. S. 188-195.

21. Donovan J. How to deliver a TED talk: Secrets of the world's most inspiring presentations. Lexington, KY : CreateSpace, 2012. 112 p.
22. Ebner J. Duden - Wie sagt man in Österreich? Wörterbuch des österreichischen Deutsch. Mannheim : Dudenverlag, 2009. 480 S.
23. Elspaß S. Zwischen Dialekt und Standard: Zur Soziologie kleiner sprachlicher Einheiten. Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik. 2005. Bd. 72. H. 3. S. 259-285.
24. Ertelt-Vieth A., Denisova-Schmidt E. Lacuna analysis for empirical research in intercultural communication - Methodology. In O. Rösch (Ed.), Eastern Europe - Intercultural, Interlingual and Cross-cultural Studies. Berlin : News & Media, 2011. P. 170-187.
25. Fishman J. A. Language loyalty in the United States. The Hague : Mouton, 1966. 478 p.
26. Heller K. Die bayerisch-österreichische Dialektlandschaft. In Dialektologie des Deutschen. Tübingen : Niemeyer, 2000. S. 234-267.
27. Harrop E. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities.
URL: http://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/14641/Harrop_Content.pdf
(дата звернення: 25.10.2025).
28. Herrgen J. Dialektologie des Deutschen: Grundlagen, Methoden, Ergebnisse. Berlin : De Gruyter, 2019. 645 S.
29. Hochholzer R. Konfliktfeld Dialekt: Das Verhältnis von Dialekt und Standardsprache. Frankfurt am Main : Peter Lang, 2004. 289 S.
30. House J. Translation Quality Assessment. London : Routledge, 2015. 176 p.
31. Kiyanitsia K. Reproduction of Ukrainian historical realities in German-language literary translations of the 20th - early 21st centuries. Dissertation for the degree of Candidate of Philological Sciences, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2017. 234 p.
32. Koller W. Cultural transfer: Translation issues and practice. In M. S. Batts (Ed.), Old Worlds - New Worlds: Proceedings of the IX Congress of the International

Association of Germanic Linguistics and Literary Studies (IVG). Tübingen, 1996. P. 151-153.

33. König W. dtv-Atlas Deutsche Sprache. München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2019. 256 S.

34. Koryahina A. Problems of German-Ukrainian translation of gastronomic lacunas. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology. 2018. Vol. 41(2). P. 136-139.

35. Kranzmayer E. Historische Lautgeographie des gesamtbairischen Dialektraumes. Wien : Böhlau, 1956. 280 S.

36. Lenz A. Struktur und Dynamik des Substandards: Eine Studie zum Westmitteldeutschen. Stuttgart : Franz Steiner Verlag, 2003. 432 S.

37. Lesechko B. Lacunarity in word-forming nests (based on German sector-specific vocabulary in the field of public administration). Foreign Philology. 2014. Vol. 127(1). P. 13-18.

38. Liubchuk N. Reproduction of Ukrainian toponyms in German regional literature. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology. 2019. Vol. 40(3). P. 75-79.

39. Löffler H. Germanistische Soziolinguistik. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2005. 224 S.

40. Newmark P. A Textbook of Translation. London : Prentice Hall, 1988. 292 p.

41. Nord Ch. Introduction to functional translation: Using titles and headings as examples. Tübingen : UTB, 1993. 178 S.

42. Olkhovska N. German non-equivalent vocabulary: Methods of reproduction in Ukrainian. International Philological Journal. 2019. Vol. 10(2). P. 57-62.

43. Patocka F. Dialektgeographie des Tirolerischen. Innsbruck : Institut für Germanistik, 1997. 356 S.

44. Prunč E. Introduction to Translation Studies. Graz : Institute for Theoretical and Applied Translation Studies, 2002. 234 S.

45. Reiß K. Texttyp und Übersetzungsmethode. Der operative Text. Heidelberg : Julius Groos Verlag, 1976. 112 S.

46. Rudenko T., Havrylova I. Specifics of translating non-equivalent vocabulary in German. Scientific Bulletin of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series: Philological Sciences (Linguistics). 2019. Vol. 12. P. 193-197.
47. Scheuringer H. Sprachentwicklung in Bayern und Österreich. Wien : Edition Praesens, 1996. 234 S.
48. Schmidt J., Herrgen J. Sprachdynamik: Eine Einführung in die moderne Regionalsprachenforschung. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2011. 456 S.
49. Schmitt P. Die Welt der Übersetzung. In Handbuch Translation. Tübingen : Stauffenburg, 1999. S. 2-23.
50. Trudgill P. The Dialects of England. Oxford : Blackwell, 1999. 176 p.
51. Udovichenko H. Genesis of the concept of "realia" in modern translation studies. Intellect, Personality, Civilization. 2016. Vol. 12. P. 52-65.
52. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London : Routledge, 2018. 353 p.
53. Vermeer H. Ein Rahmen für eine allgemeine Translationstheorie. Lebende Sprachen. 1978. Bd. 23. H. 3. S. 99-102.
54. Watson J. A. Sreening TED: A rhetorical analysis of the intersections of rhetoric, digital media, and pedagogy. Louisiana State University, 2014. 188 p.
55. Wiesinger P. Das österreichische Deutsch in Gegenwart und Geschichte. Wien : Lit Verlag, 2014. 289 S.
56. Wiesinger P. Die Einteilung der deutschen Dialekte. In Dialektologie. Berlin : De Gruyter, 1983. S. 807-900.
57. Zehetner L. Das bairische Dialektbuch. München : C.H. Beck, 1985. 398 S.
58. Zorivchak R. Realities and translation: Based on English translations of Ukrainian prose. Lviv : Publishing House at Lviv State University, 1989. 267 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ТА ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

59. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 214 с.

60. Словник української мови : у 20 т. (1970–1980).
URL: <https://slovnyk.me/dict/newsum> (дата звернення: 25.10.2025).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

61. Brown B. The Power of Vulnerability. TED Talks. 2010.
URL: https://www.ted.com/talks/brene_brown_the_power_of_vulnerability (дата звернення: 25.10.2025).

62. Cain S. The power of introverts. TED Talks.
URL: https://www.ted.com/talks/susan_cain_the_power_of_introverts/transcript (дата звернення: 25.10.2025).

63. Das Hochschulsystem in Deutschland.
URL: https://www.hrk.de/fileadmin/_migrated/content_uploads/Das_Hochschulsystem_In_DEUTSCHLAND.pdf (дата звернення: 25.10.2025).

64. Martin R. Why we get mad – and why it's healthy. TED Talks.
URL: https://www.ted.com/talks/ryan_martin_why_we_get_mad_and_why_it_s_healthy/transcript#t-10410 (дата звернення: 25.10.2025).

65. Meyer P. How to spot a liar. TED Talks.
URL: https://www.ted.com/talks/pamela_meyer_how_to_spot_a_liar/transcript (дата звернення: 25.10.2025).

66. Robinson K. Do Schools Kill Creativity? TED Talks. 2006.
URL: https://www.ted.com/talks/sir_ken_robinson_do_schools_kill_creativity (дата звернення: 25.10.2025).

67. Sinek S. How Great Leaders Inspire Action. TED Talks. 2009.
URL: https://www.ted.com/talks/simon_sinek_how_great_leaders_inspire_action (дата звернення: 25.10.2025).

68. TED Translators. Guidelines for Translators.
URL: <https://www.ted.com/about/programs-initiatives/ted-translators> (дата звернення: 25.10.2025).

69. Tunberg G. The Disarming Case to Act Right Now on Climate Change. TED Talks. 2019.

URL: https://www.ted.com/talks/greta_thunberg_the_disarming_case_to_act_right_now_on_climate_change (дата звернення: 25.10.2025).

70. Urban T. Inside the Mind of a Master Procrastinator. TED Talks. 2016.
URL: https://www.ted.com/talks/tim_urban_inside_the_mind_of_a_master_procrastinator (дата звернення: 25.10.2025).

SUMMARY

Lexical, Grammatical and Phonetic Features of Translating Austrian Dialects into Standard German

The present master's thesis comprises 97 pages and includes 67 references. The research focuses on the comprehensive analysis of lexical, grammatical and phonetic peculiarities involved in translating Austrian dialects into standard German.

Object of research: Austrian dialects and their relationship to standard German language.

Subject of research: specific features of translating texts from Austrian dialects into standard German at lexical, grammatical and phonetic levels.

Aim of research: to comprehensively investigate and systematize lexical, grammatical and phonetic peculiarities of translating texts from various Austrian dialects into standard German, as well as to determine optimal translation strategies for rendering dialectal specificity.

Research methods: descriptive method for characterizing Austrian dialects, comparative method for contrasting dialectal and standard forms, translation analysis method for identifying translation transformations, systematization method for classifying translation strategies, linguistic observation method for analyzing phonetic, lexical and grammatical features.

Research material: texts of various functional styles in Austrian dialects (literary works, journalistic texts, oral recordings), lexicographic sources (dialect dictionaries, dictionaries of the Austrian variant of German), as well as existing translations of dialectal texts into standard German with a total volume of approximately 500 pages.

The thesis consists of an introduction, three chapters, general conclusions, a list of references and appendices. The introduction substantiates the relevance of the research topic, defines the object, subject, aim and tasks of the study, describes the research methods and material, formulates the statements to be defended, determines

the scientific novelty and practical significance of the work, and provides information on the approbation of research results.

Chapter One presents the theoretical foundations of studying Austrian dialects and their translation. The chapter provides a general characterization of Austrian dialects and their classification, examines theoretical approaches to translating dialectal texts, and analyzes the problematic aspects of translating from dialects into standard language. Austrian dialects are characterized as a complex and multidimensional system of linguistic variants demonstrating profound differences from standard German at all levels of linguistic structure. The classification of Austrian dialects traditionally relies on historical tribal division and reflects the fundamental opposition between Bavarian and Alemannic dialectal types. The sociolinguistic situation in Austria is characterized by a complex coexistence of dialects and standard language within the framework of diglossia, where each linguistic variant performs specific functions depending on the communicative situation.

Chapter Two analyzes lexical and grammatical features of translating Austrian dialects. The lexical system of Austrian dialects demonstrates significant discrepancies with standard German in all thematic groups of vocabulary. Dialectal vocabulary reflects specific realities of the Alpine region, traditional lifestyle of mountain communities, and historical cultural contacts with neighboring peoples. The grammatical system of Austrian dialects is characterized by numerous differences from standard German at morphological and syntactic levels. These discrepancies encompass the system of declining nouns, adjectives and pronouns, the verbal system, and methods of expressing grammatical categories of tense, mood and voice. Translation strategies for lexico-grammatical dialectal features include complete normalization, partial normalization with compensation elements, functional substitution, explication, and combined approaches.

Chapter Three examines phonetic aspects of translating Austrian dialects. The phonetic system of Austrian dialects constitutes the most noticeable and easily identifiable sphere of differences from standard German. The vocalic system of dialects is characterized by preservation of ancient diphthongs in certain positions and

monophthongization in others, specific realization of vowel length, and intensive reduction of unstressed vowels. The consonantal system demonstrates peculiarities of articulation of plosives and fricatives, specific realization of sonorants, and processes of assimilation and simplification of consonant clusters. Reproduction of phonetic features in written translation presents specific problems since standard orthography is not designed for recording dialectal phonetic variants. Compensation of phonetic losses requires application of various methods including lexical, syntactic and stylistic means of standard language.

The general conclusions summarize the main results of the research. Austrian dialects represent a complex and multidimensional system of linguistic variants characterized by profound differences from standard German at all levels of linguistic structure. Translation of Austrian dialects into standard German constitutes a specific challenge for translation studies as it requires resolution of the problem of inevitable losses at all levels of the linguistic system. Compensation of losses necessitates application of a complex of translation strategies and techniques. The most effective approach proves to be a combined one that integrates elements of different strategies depending on the specificity of particular text fragments.

Keywords: Austrian dialects, standard German, dialect translation, lexical features, grammatical peculiarities, phonetic characteristics, translation strategies, compensation methods, linguistic analysis, Bavarian dialects.

Practical significance: The results of the research can be applied in the practice of translating Austrian texts, in developing translation recommendations for working with dialectal materials, and in creating educational manuals on dialectology and translation studies. Theoretical provisions and specific results can find application in courses on theory and practice of translation, German dialectology, sociolinguistics, as well as in special courses on the Austrian variant of German.

Approbation: The research results were reported and discussed at the meeting of the Department of Theory and Practice of Translation at KhHU "PUA", at the XXIV International Student Scientific Conference "Current Problems of Germanic Studies and Translation Studies" (Kharkiv, 2025).

The thesis demonstrates that translation of dialectal texts into standard language is a complex multidimensional task requiring not only high linguistic competence from the translator but also deep understanding of cultural context, sociolinguistic functions of dialect, and stylistic features of the original text. Further research in this field may focus on detailed analysis of specific translations, identification of patterns in choosing translation strategies depending on text genre and dialect type, and development of practical recommendations for translators working with dialectal texts.

ДОДАТКИ

Таблиця А.1

Лексичні одиниці австрійських діалектів, проаналізовані у дослідженні

№	Діалектна форма	Стандартна німецька форма	Переклад українською	Тематична група	Тип розбіжності
1	Erdapfel	Kartoffel	картопля	харчування	повна лексична заміна
2	Kren	Meerrettich	хрін	харчування	повна лексична заміна
3	Obers	Sahne	вершки	харчування	повна лексична заміна
4	Topfen	Quark	сир	харчування	повна лексична заміна
5	Schaffel	Eimer	відро	побут	повна лексична заміна
6	Servus	Guten Tag	добридень	соціальна взаємодія	культурно-специфічна форма
7	Baba	Auf Wiedersehen	до побачення	соціальна взаємодія	культурно-специфічна форма
8	Griß di	Guten Tag	добридень	соціальна взаємодія	діалектна форма привітання
9	Beisl	Kneipe	корчма	побут	культурно-специфічна реалія
10	Stadl	Scheune	сарай	побут	архітектурна реалія
11	heuer	dieses Jahr	цього року	час	темпоральна лексика
12	umadum	herum	навколо	простір	просторова лексика
13	auffi	hinauf	вгору	простір	просторова лексика
14	obe	unten	внизу	простір	просторова лексика
15	Goschn	Mund	рот	соматика	експресивна лексика
16	Schadl	Kopf	голова	соматика	експресивна лексика
17	Hawara	Freund	приятель	соціальні відносини	емоційно забарвлена лексика
18	Bazi	Bursche	хлопець	соціальні відносини	емоційно забарвлена лексика
19	a Haufn	ein Haufen	купа	кількість	кількісна лексика
20	a Packl	ein Päckchen	пачка	кількість	кількісна лексика
21	a bisserl	ein bisschen	трохи	кількість	кількісна лексика

22	auf d'Nacht	am Abend	увечері	час	темпоральна лексика
23	bleamet	blau	синій	колір	колористична лексика
24	grea	grau	сірий	колір	колористична лексика
25	Hafner	Töpfer	гончар	професія	ремісницька термінологія

Таблиця А.2

Граматичні форми австрійських діалектів, проаналізовані у дослідженні

№	Граматична категорія	Діалектна форма	Стандартна форма	Тип граматичної особливості	Приклад у контексті
1	Особовий займенник 1 ос. одн.	i	ich	редукція кінцевого приголосного	i geh
2	Особовий займенник 2 ос. одн.	du / de	du	варіативність форми	du gehst / de gehst
3	Дієслово теперішнього часу	geh	gehe	апокопа кінцевого голосного	i geh
4	Дієслово теперішнього часу	gähst	gehst	діалектна вокалізація	du gähst
5	Дієслово теперішнього часу	gäht	geht	діалектна вокалізація	er gäht
6	Дієслово теперішнього часу	gehn	gehen	редукція флексивного закінчення	mia gehn
7	Модальне дієслово	kinna / kenna	können	діалектна форма інфінітива	i ko, mia kinna
8	Модальне дієслово	miassn / mian	müssen	діалектна форма інфінітива	i muas, mia miassn
9	Модальне дієслово	woin / wean	wollen	діалектна форма інфінітива	i wü, mia woin
10	Дієприкметник минулого часу	gmacht	gemacht	редукція префікса ge-	i hob gmacht
11	Дієприкметник минулого часу	ganga	gegangen	діалектна форма дієприкметника	i bin ganga
12	Дієприкметник минулого часу	gwen	gewesen	діалектна форма дієприкметника	i bin gwen
13	Присвійна конструкція	dem Vater sein Haus	des Vaters Haus	аналітична присвійна конструкція	dem Vater sein Haus is groß
14	Дієслово минулого часу	hob	habe	діалектна форма допоміжного дієслова	i hob gmacht
15	Множина іменника	Heisa / Häusa	Häuser	діалектна форма множини	de Heisa san schee
16	Множина іменника	Kinda	Kinder	редукція кінцевого голосного	de Kinda spüln
17	Слабке відмінювання прикметника	da guade Mo	der gute Mann	редукція артикля та закінчення	da guade Mo kimmt
18	Заперечна частка	net	nicht	діалектна форма заперечення	i woäß net
19	Питальне слово	wos	was	діалектна форма питального слова	wos machst denn des
20	Вказівний займенник	dera / des / de	dieser / dieses / diese	діалектні форми вказівних займенників	dera Mo, des Kind

Таблиця А.3

Фонетичні процеси австрійських діалектів, проаналізовані у дослідженні

№	Фонетичний процес	Стандартна форма	Фонетична реалізація	Діалектна графічна форма	Тип процесу	Регіональна варіативність
1	Монофтонгізація	klein	[klo:]	kloa, kla	дифтонг > монофтонг	південнобаварські діалекти
2	Дифтонгізація	Haus	[hæʊs]	Hoas	монофтонг > дифтонг	баварські діалекти
3	Редукція кінцевого голосного	haben	[həm]	hom, ham	апокопа голосного	всі діалекти
4	Редукція кінцевого голосного	gehen	[ge:]	geh	апокопа голосного	всі діалекти
5	Вокалізація l	viel	[fui]	vui	приголосний > голосний	південнобаварські діалекти
6	Асиміляція	nicht	[nit]	nit, net	втрата фрикативного	всі діалекти
7	Редукція флексивного закінчення	gehen	[ge:n]	gehn	редукція голосного	всі діалекти
8	Альвеолярна реалізація r	Vater	[fatər]	Vater	увулярний > альвеолярний	всі діалекти
9	Редукція префікса ge-	gemacht	[gmacht]	gmacht	елізія голосного	всі діалекти
10	Апокопа	gute	[gu:t]	guat	втрата кінцевого голосного	баварські діалекти
11	Аспірація	Bier	[p ^h iə]	Bia	оглушення + аспірація	баварські діалекти
12	Довгота голосного	Vater	[fa:tə]	Vota	збереження довготи	південнобаварські діалекти
13	Редукція ненаголошеного складу	kommen	[kəmə]	kemma	редукція голосного	всі діалекти
14	Силабічний носовий	haben	[həm]	hom	носовий як ядро складу	баварські діалекти
15	Веляризація l	Ball	[bəl]	Boi	темний відтінок l	деякі діалекти

Перекладацькі стратегії, застосовані при аналізі

№	Діалектний елемент	Стандартномовний переклад	Застосована стратегія	Тип компенсації	Функціональний ефект
1	Erdapfel	Kartoffel	повна нормалізація	відсутня	втрата діалектного колориту
2	Servus	Servus / Guten Tag	часткове збереження	лексична компенсація	збереження культурної специфіки
3	i geh	ich gehe	граматична нормалізація	відсутня	втрата фонетичної специфіки
4	dem Vater sein Haus	das Haus des Vaters	синтаксична нормалізація	відсутня	втрата діалектної конструкції
5	Beisl	kleine gemütliche Kneipe	функціональна заміна	описова компенсація	передача культурної специфіки
6	Hawara	Freund, Kumpel	функціональна заміна	лексична компенсація	збереження експресивності
7	heuer	dieses Jahr	повна нормалізація	відсутня	втрата діалектного колориту
8	wos machst denn des	was machst du denn da	повна нормалізація	синтаксична компенсація	часткове збереження розмовності
9	i woäß net	ich weiß nicht	повна нормалізація	відсутня	втрата фонетичної специфіки
10	Bazi	frecher Bursche	функціональна заміна	лексична компенсація	збереження експресивності